

Liederik : opera

<https://hdl.handle.net/1874/366434>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

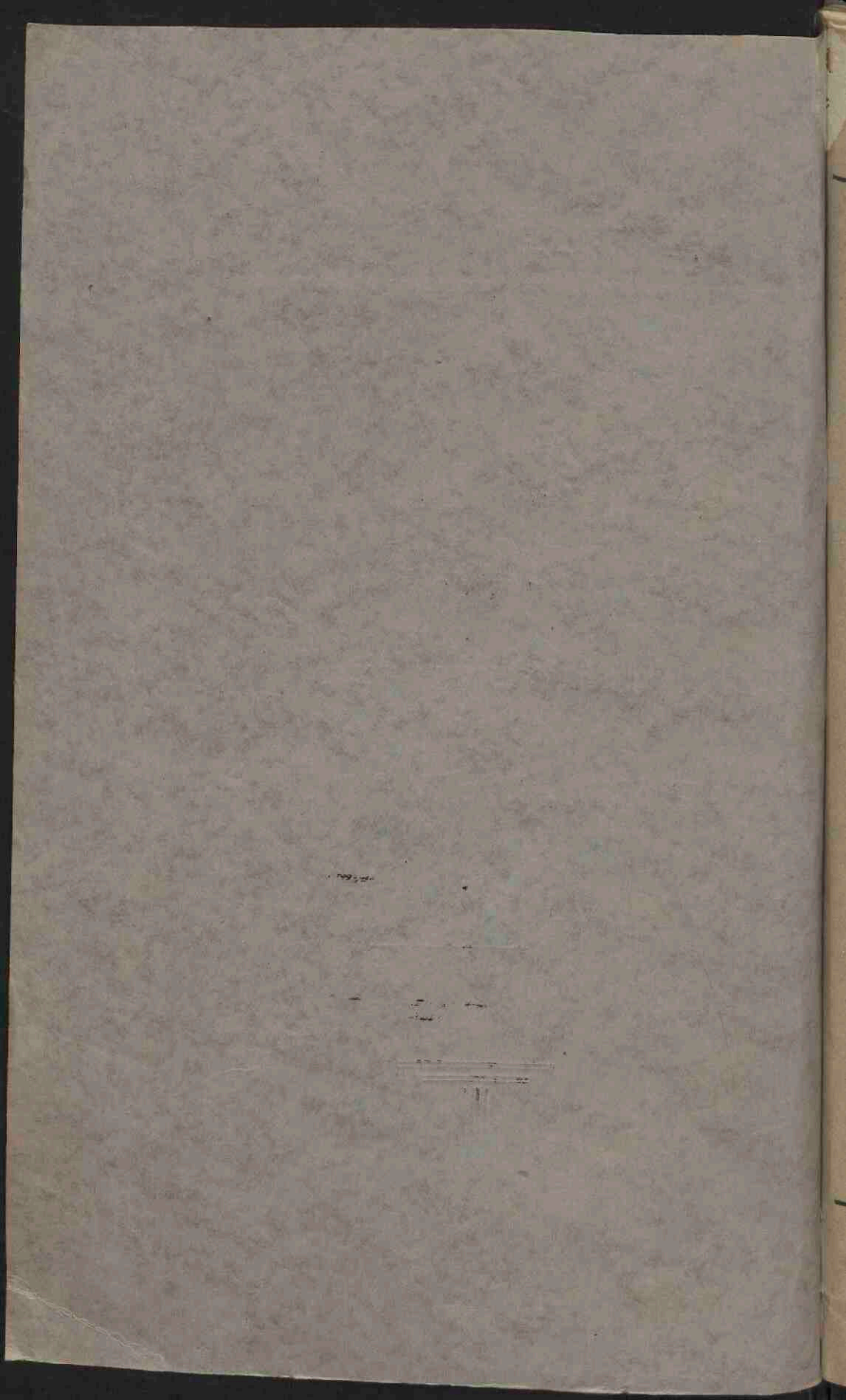
uit de

nalatenschap van

Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 6 _____

*Dr J. G. Meertel
N. 504e*

LIEDERIK

OPERA IN 3 BEDRIJVEN EN 4 TAFEREELLEN

woorden van

PAUL BILLIET

muziek van

JOS. MERTENS.

TOONEELSCHIKKING VAN DEN HEER A. MENGAL.

Voor de eerste maal vertoond te Antwerpen,
in den Nieuwen Schouwburg, op 21 Augusti 1875.

ANTWERPEN

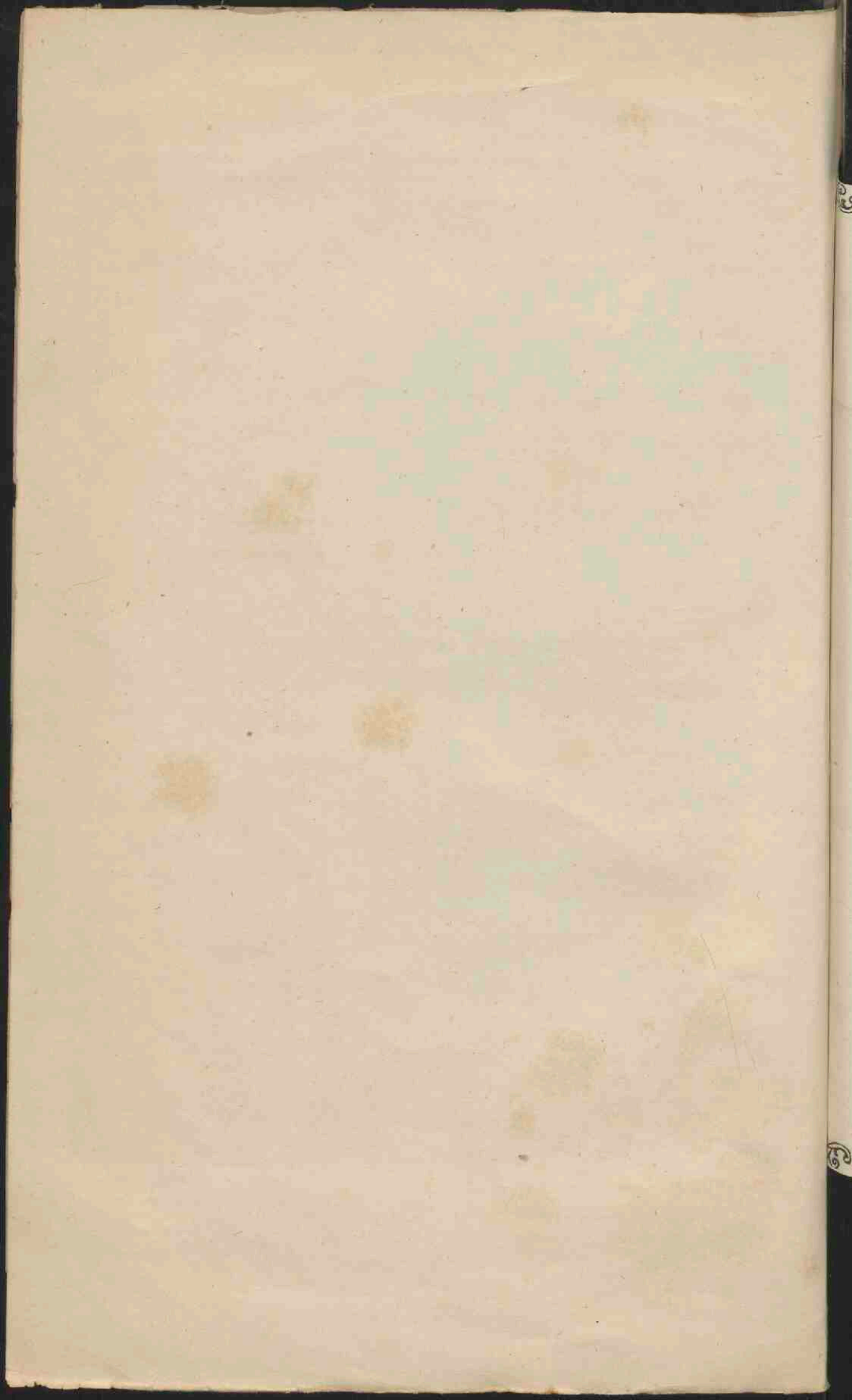
DRUKKERIJ B.-J. MEER, APOSTELSTRAAT, 14.

1875.

PLATONDISSCHRIJFTE
WELKE IN AMSTERDAM IS
VERDROUKT

LIEDERIK.

DINSDAG 8 MEI 1877.

Eerste wederopvoering der Vlaamsche Opera

LIEDERIK,

Oorspronkelijke Vlaamsche Opera in 3 bedrijven en 4 tafereelen. Woorden van PAUL BILLIET. Muziek van
JOS. MERTENS.

Stefaan . . . . . de Hr. Delparte.
Liederik, Rentmeester van den Graaf. » Blauwaert.
De Graaf. . . . . » Sons.
Klaas, jonge boer . . . . . » Lejour.
Walter . . . . . » Van Damme.
Berthilda, verloofde van Stefaan . Mej. Marie Hasselmans.
Rosa, rijke jonge boerin . . . . » Virginie Gobbaerts.
Lutgardis, Berthilda's moeder . . . Mw. Aleidis.
Boeren en Boerinnen, Knechten, Grijsaards, Wachters, enz.

Aanvang ten 8 ure.

DAMASTEN RIPSSEN,
NETELDOEKSCHE GORDIJNEN,
BEHANGSELPAPIEREN etc. etc.

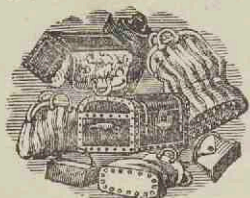
bijzonder geschikt voor particuliere gebouwen, Ministerie- en Heeren- en Winkelhuizen, Scholen, Gestichten, van Arrest en Bewaaring, Gerechtshoven, Raads- en SPREEKBUIZEN in alle

ALBERT ROOTHAAN,
Oude Spiegelstraat bij den Singel, No. 8.
MUZIEK-BIBLIOTHEEK.
GROOT 53000 NUMMERS.

MAIS
DIN
Singel

C. J. DALLEMAGNE.

AMSTERDAM.

MOISTEIG G. 4.

REISKOFFERS en LEDERWERKEN.

D 198. P. HASSO

KALVERSTRAAT bij den HE
MAGAZIJN

Meerschuur en bruyère houten TABA
BARNSTEENEN SIGAR
en verder ROOKRE

HOTEL en RESTAURANT.

ZEVEN KERKEN VAN ROME.
Diners à la Carte

ET
DINERS à / 1.50.

C. GOGELIN, Rokin 62, Amsterdam.

DEJEUNERS
ET
SOUPEERS.

DEJEUNERS
ET
SOUPEERS.

ART
G
ALB
REST
JOH
Leidsch

J. C. STELLING,
FABRIEKANT en LEVERANCIER
der Kon. Nederl. Marine,

levert alle soorten van Boord-, Anker-, Sein-, Top- en andere Lantaarns en Lampen, met witte, roode en groene dioptrische kristallen linsen en nieuw zilveren reflecteurs. Verder nieuw zilveren reflecteurs in alle vormen en afmetingen voor verlichting van winkel-etalages. — Nieuw zilveren-, geel- en rood koperen solide Petroleum-Kooktoestellen. — Ruime voorraad Koper- en IJzergaas. — Grootte sortering van allerlei

SPECIALITEIT

VLOERZEILEN, WASDOEK

Reguliersbreestraat X 28

Steeds voorhanden een schoon en uitgebreid Assortiment van WASDOEK, afgepaste TAFELZEILEN, ZEILLOUPEBANDEN, prachtige desseins. AMERIKAANSCH LEDERDOEK, TERPROOF BEDDENDOEK, GEWASTE TAFELTAFELPLEGGERS.

Voorts groote keuze in KATOENEN-OVERLOOPENDE

DE JEUNERS ET SOUPEERS. T. VAN NIMMERSCH. G. Z. D. O. A. T.

STADS-SCHOUWBURG.

MEDEN AVOND:

VLAAMSCHE OPERA.

LIEDERIK.

Nieuwe Oorspronkelijke Vlaamsche Opera in 3 bedrijven
en 4 Tafereelen. Woorden van Paul Billiet.
Muziek van Jos Mertens.

Stefaan	de Hr. Delparte.
Liederik, Rentmeester van den Graaf „	Blauwaert.
De Graaf	van den Bossche.
Klaas, jonge boer	Dereb.
Walter	Verbruggen.
Berthilda, verloofde van Stefaan . .	Mej. Marie Hasselmans.
Rosa, rijke jonge boerin	„ Virginie Gobbaerts.
Lutgardis, Berthiidn's moeder . . .	Mw. de Vestel.

Boeren en Boerinnen, Knechten, Grijsaards, Wachters enz.

Het Orchest zal gedirigeerd worden door den Componist

AANVANG ACHT URE.

PRIJZEN DER PLAATSEN.

Voorvenloge en Stalles f 3.50. Benedenloge f 3. Eerste Amphitheater f 2.50. Parterre
f 1.75. Tweede Amphitheater f 1.50. Eerste Gaanderij f 1.25. Derde Amphitheater
75 Cents. Tweede Gaanderij 40 Cents.

Plaatsen zijn dagelijks van 10 tot 3 ure, aan het Bureau te bespreken

Gecomponeerd en gearrangeerd

DOOR

J O H. M. C O E N E N.

R O O V E R S M A R S C H

UIT HET BALLET

J U A N I T A

Prijs 10 Cents.

M A R C H E

Hommage à la Reine Sophie,

Prijs 10 Cents.

M A R S C H U I T F A U S T

(SOLDATEN-KOOR)

Prijs 10 Cents.

D O U X S O U V E N I R

UIT HET BALLET

D E S C H O O N E S L A A P S T E R

Prijs 10 Cents.

M A R S C H, — O G O D, V E R L A A T M I J N N E E R L A N D

W I L H E L M U S - M A R S C H, — W I L L E M S - M A R S C H

M.e.t. een prachtig Portret van Z. M. Willem III.

Prijs afzonderlijk 10 en 25 C. compleet f1.—

M A R I A - P O L K A

Prijs 10 Cents.

V A N O U D S

B. R. C I T R O E T

Fabriek en Magazijn van

G O U D E N Z I L V E R W E R K

Korte Zwanenburgwal, C

A M S T E R D A M.

M. T.

Singel 203, O

heeft de eer de Dames te
prachtvolle keuze HOED
gunst van hare talrijke
smaak, door hare groote s

P A P I E R R I G O

O F M O S T E R D I N B L A D

V O O R T R E K P L E

Eere-Diploma aan de Internationale
P A R I J S 1 8 7 5.

Zilveren medaille, Gouden medaille,

Havre 1868.

Lyon 1872.

Parijs 1872.

Ingevoerd in de Hospitalen te Parijs, in de Ambulances
Fransche Marine en door de Koninklijke

»Met behoud van al de eigenschappen van den gemalen mosterd, in we
»weinig medicamenten als mogelijk is, een beslissend effect te weeg te
»vraagstukken die M. RIGOLLOT op de gelukkigste wijze heeft opgelost enz.»
»(Annuaire de la thérapeutique, 1868, p. 204.)

Verzoeken acht te geven op nevenstaande signatuur, uithoofde van den

P A R I J S, 24, A V E N U E V I C T O R I A. — In détail verkrijgbaar te 's
U L O T H & C I E., G R O O T E, K a l v e r s t r a a t; Rotterdam, V A N S A N T E N K O L F
G R O O T E N D O R S T; Leiden, S W E V E R; Breda, V A N D E G O O R B E R G H; Nijmegen
verder in alle Apotheken.

6

LIEDERIK

OPERA IN 3 BEDRIJVEN EN 4 TAFERELEN

woorden van

PAUL BILLIET

muziek van

JOS. MERTENS

TOONEELSCHIKKING VAN DEN HEER A. MENGAL.

Voor de eerste maal vertoond te Antwerpen,
in den Nieuwen Schouwburg, op 21 Augusti 1875.

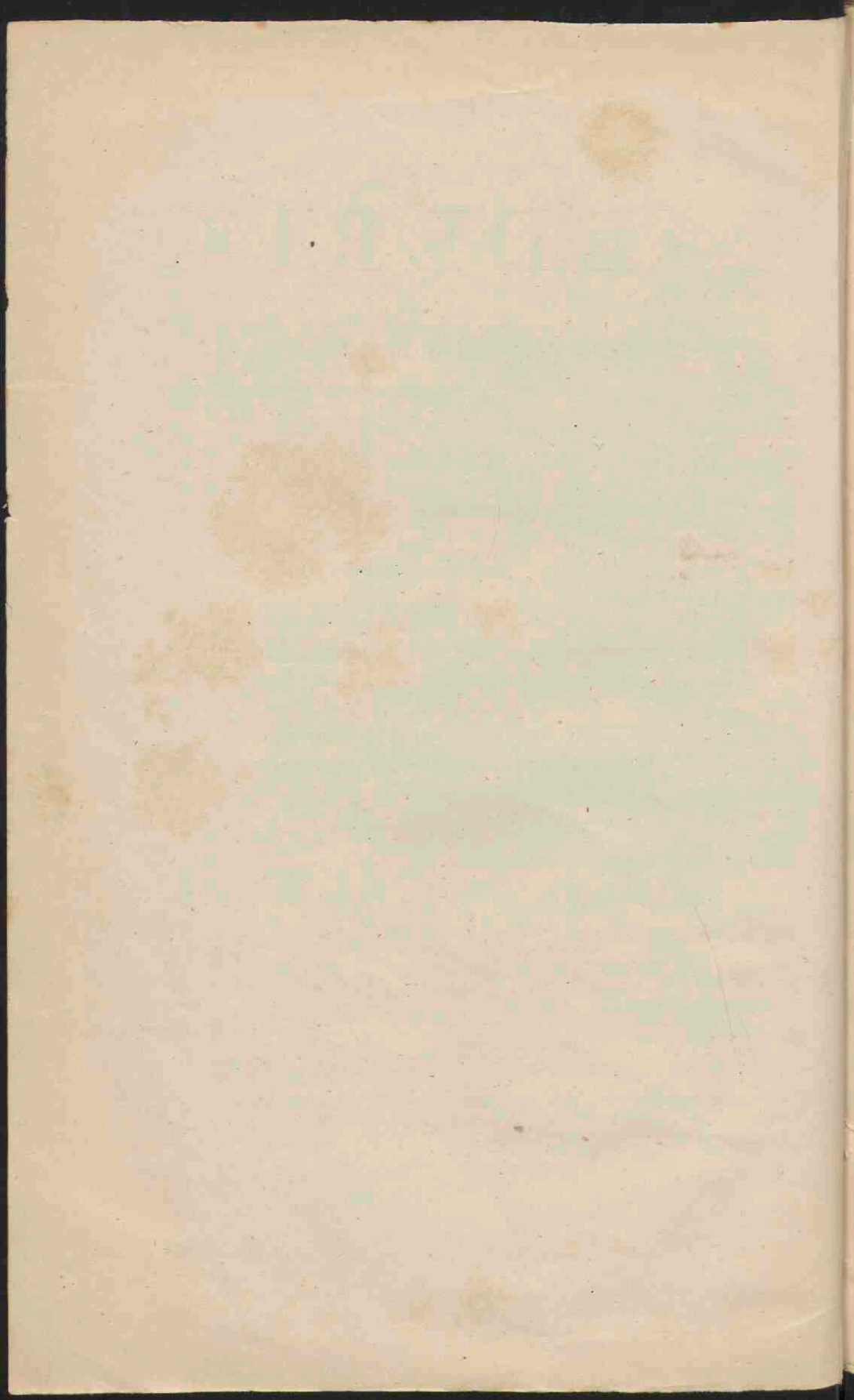

ANTWERPEN

DRUKKERIJ B.-J. MEES, APOSTELSTRAAT, 14.

1875.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

AAN

MEVROUW HENRIETTA MERTENS-VITALIS

Mevrouw,

U, wier uitstekend talent ik het in zoo hooge mate te danken heb dat LIEDERIK DE RENTMEESTER onder zulke buitengewone voorwaarden ten tooneele mocht verschijnen, U, Mevrouw, draag ik nederig, doch het hart met erkentenis en bewondering jegens U vervuld, mijn lettergewrocht op

Eerst nadat dit boek het licht zal gezien hebben, zult Gij deze mijne huldebetuiging kennen.

*Hadde ik U daarvan onderricht, wellicht zoudt
Gij niet aanvaard hebben.*

Ik ken uwe zedigheid, die uwe kunde evenaart.

*Doch, bewondering en dankbaarheid, gepaard aan
innige genegenheid, behoeven geen oorlof om zich te uiten.*

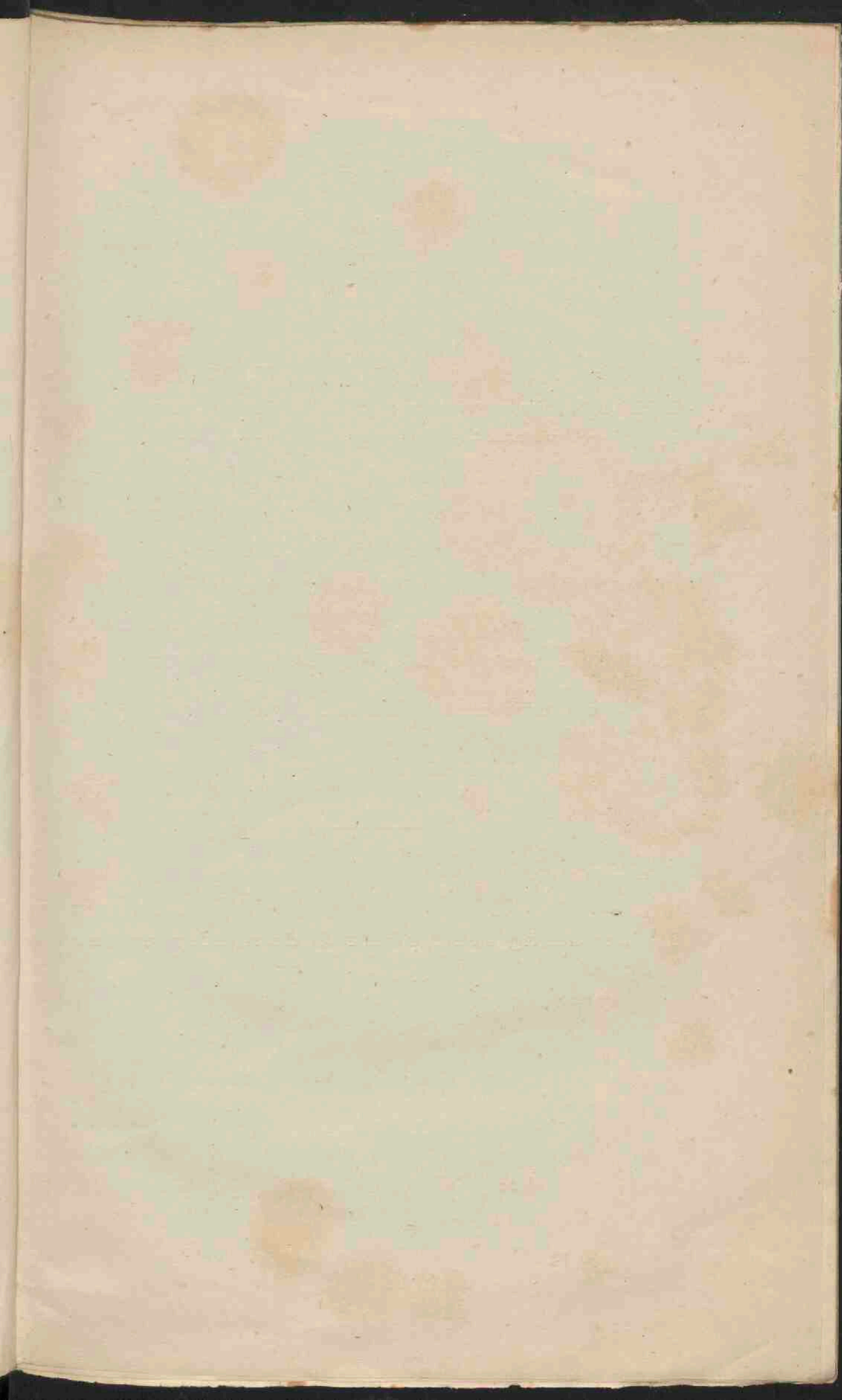
*Aan U, talentvolle Dame, waardige echtgenote
van mijn goeden Vriend en verdienstelijken medewerker,
zij dus mijn LIEDERIK toegewijd.*

Moge hij U welkom wezen, dit wenscht en hoopt

UW GANSCH VERKLEEFDE,

Paul BILLIET.

Antwerpen, 10 Augusti 1875.

VERDEELING :

DE GRAAF	M. H. VAN BEERS.
LIEDERIK, <i>zijn rentmeester</i>	» E. BLAUWAERT.
STEFAAN, <i>jonge boer</i>	» DELPARTE.
KLAAS, » »	» VAN DEN NOETELAER.
WALTER <i>een onbekende</i>	» Julius GOVAERE.
LUTGARDIS, <i>moeder van Berthilda</i>	Mev. ALEIDIS.
BERTHILDA, <i>verloofde van Stefaan</i>	Mej. Marie HASSELMANS.
ROSA, <i>rijke jonge boerin</i>	» Virginie GOBBAERTS.
EEN BOER	M. A. DE JONGE

Boeren, boerinnen, knechten, ouderlingen, soldaten, enz.

De handeling heeft plaats in de middeneeuwen.

LIEDERIK

OPERA.

EERSTE BEDRIJF.

Het voorplein eener heerlijkheid. Links, van den aanschouwer, de trappen langs waar men het vorstelijk gebouw ingaat; daar rechtover een hek, toegang gevende tot het voorplein. Links en rechts zijlanen. In 't midden des tooneels eene fontein, een groot beeld of eene vaas. In het verschiet de verdere uitgestrektheid des parks.

1e TOONEEL.

BOEREN en BOERINNEN, *in feestgewaad, daarna LIEDERIK;*
later LUTGARDIS en BERTHILDA.

KOOR.

Hoezee! Hoezee!
Een dag van heil en vrée
Wordt eindelijk ons geschonken,
En 't hart van vreugde dronken,
Vergeten wij ons wee.

Hoezee! Hoezee!

(Op het einde van het koor komt Liederik uit het kasteel en blijft eene wijl op de trappen staan; zoodra de dorpingen hem zien groeten zij hem.)

LIEDERIK, *vriendelijk.*

Van uwen vorst, door ieder aanbeden,
 Viert gij op heden
 De wederkomst, zoo lang betracht;
 Uw blij gejuich, uw feestgezangen,
 Getuigen reeds met welk verlangen,
 Hij door u allen wordt verwacht.

KOOR.

Ons klopt het hart van vreugde...
 Hem houde God op aard,
 Ten loone zijner deugden,
 Nog lang voor ons bewaard.

(Lutgardis en Berthilda verschijnen langs het hek; zij ook zijn sierlijk gekleed; voor den rentmeester komende groeten zij hem en daarna de boeren.)

LIEDERIK, *haar bevallig te gemoet gaande.*

U, Lutgardis, hier te zien!
 Welk eene eer wordt mij gegeven?

LUTGARDIS.

Onze groeten u te biën
(De dorpelingen bedoelende.)
 Als aan deze goede liën,
 Ziedaar, mijnheer, wat ons heeft aangedreven.

LIEDERIK.

'k Moet die hulde in dank aanvaarden,
 Want door u mij toegericht,
 Heeft zij stellig dubbel waarde.

LUTGARDIS.

En 't is ook wel de plicht,
 Die ons hier henen stiert...

LIEDERIK, *verwonderd.*

Welhoe!... de plicht? .

LUTGARDIS.

Van onzen vorst en heere
 Wordt hier de blijde komst gaviërd

LIEDERIK, *vriendelijk.*

Toch vlei ik mij om de eere
Van uw bezoek, mij onverwacht
Op deze plaats gebracht.

KOOR.

Hoezee! Hoezee!
Een dag van heil en vrée, enz.

(De dorpelingen vertrekken langs het hek; Lutgardis en Berthilda willen hen volgen.)

2e TOONEEL.

LIEDERIK, LUTGARDIS, BERTHILDA.

LIEDERIK, *ter zijde.*

Zij verwijderen zich van pas... *(Luid, ziende dat de beide vrouwen ook heengaan.)* Hoe! Lutgardis, gaat gij reeds heen?

LUTGARDIS, *blijvende staan.*

Wij ook gaan den Heer Graaf te ontmoet.

LIEDERIK.

Ik zou u nogtans wel een woordje hebben willen spreken.

LUTGARDIS.

Ik ben aan uwe bevelen, heer rentmeester... Wat hebt gij mij te zeggen?

LIEDERIK.

Iets wat ik u reeds lang heb willen bekend maken, zonder daartoe eene goede gelegenheid aan te treffen.

LUTGARDIS.

Wellicht over de achterstallige huur mijner pachthoeve?

LIEDERIK.

Neen, yees daarom niet ongerust... Ik heb u over geheel wat anders te spreken.

LUTGARDIS.

Over geheel wat anders !... Waarover toch ?

LIEDERIK, *aarzelend.*

Wat ik u te zeggen heb, Lutgardis, is wel wat kiesch en gaarne wenschte ik u daarom onder vier oogen te spreken.

LUTGARDIS.

Ik begrijp hoegenaamd niet, mijnheer, en gij maakt mij waarlijk nieuwsgierig.

LIEDERIK.

Wildet gij zou goed wezen met mij in het kasteel te gaan, uwe nieuwsgierigheid zou spoedig voldaan zijn ; doch ik wilde u volstrekt zonder getuigen spreken en dewijl Mejuffer Berthilda bij u is...

BERTHILDA.

O ! bekreun u niet om mij, heer rentmeester ; gaarne zal ik hier blijven, indien gij mij toelaat eene wandeling in het park van het kasteel te doen.

LIEDERIK, *lieftalig.*

Waarom niet, lief kind ?... Waarom zou ik zulks weigeren ?...

BERTHILDA, *buigende.*

Gij zijt wel goed, mijnheer... (*Ter zijde.*) Wellicht zal ik Stefaan zien, dien ik gemeend heb hier te zullen aantreffen.

LUTGARDIS.

Heer rentmeester, indien het u belieft in het kasteel te gaan, want waarlijk, ik brand van verlangen om te weten waarover gij mij wilt onderhouden.

LIEDERIK.

Kom, Lutgardis, aan uw verlangen zal spoedig voldaan zijn... (*Bevallig.*) Tot aanstonds, Mejuffer Berthilda.

BERTHILDA.

Wees gerust, mijnheer, ik zal mij in het park niet vervelen. (*Lutgardis en Liederik af in het kasteel.*)

3^e TOONEEL.BERTHILDA, *alleen.*

Eindelijk ben ik alleen... Wat mag de Heer Liederik toch aan mijne moeder te zeggen hebben?... Waarom die geheimzinnigheid?... Om het even, wanneer het maar niet over de pacht is, welke wij hem nog schuldig zijn.... Wat mij meer verwondert is, Stefaan hier niet te zien, zooals ik er mij aan verwachtte... Zou hem misschien... O! neen, God heeft mij niet tot zulke smart verwezen; reeds te zeer werd ik door den dood mijns vaders getroffen... Kom, kom! mijne vrees is ongegrond; bezigheden, weerhouden hem, hij zal wel komen zoodra die afgedaan zijn...

RECIT.

Hij toeft niet lange meer de lieving van mijn harte,
Weldra op deze plaats zie 'k hem aan mijne zij;
Kom, geene vreeze meer, gebannen zij de smarte,
Een enklen stond bij hem, in zoete minnarij,
Is slechts geluk voor mij.

ARIA.

Toen ons de nood zoo smartlijk griede,
Bood zich Stefaan
Als redder aan;
Hij vroeg en 'k schonk hem mijne liefde,
'k Bemind' hem reeds
En zal het steeds.
Hij heeft voor mij en mijne moeder
Een zware taak op zich gesteld:
Hij werd en bleef ons steeds ten hoeder;
Mijn liefde gaat met dank verzeld

Mijn gansche leven,
 Mijn liefdestreven,
 Zijn hem gegeven :
 Ik zwoer het God.
 Wat heil op aarde
 Ooit rijkdom baarde,
 Slechts trouw heeft waarde
 En rein genot.

4^e TOONEEL.

BERTHILDA, STEFAAN.

STEFAAN *komt langs het hek op. Berthilda ziende blijft hij een oogenblik verrukt staan; daarna komt hij haastig tot haar.*

Berthilda!... Ik ben gelukkig u eindelijk te zien, u de hand te kunnen drukken.

BERTHILDA.

En hoe wist gij, waarde Stefaan, dat ik mij hier bevond?... Wie heeft u dit gezegd?

STEFAAN.

Hoest er gezegd te worden waar zich degeue bevindt die men lief heeft?... Is het hart dan niet de beste gids?... En het mijne dreef mij naar deze plaats, in de overtuiging dat ik er u zou aantreffen.

BERTHILDA, *teeder.*

Die goede Stefaan!

STEFAAN.

O! ik bemin u ook als niemand ooit bemind heeft!... En zou het anders kunnen?... Andere jonge lieden hebben ouders, een broeder, eene zuster, wien zij hunne liefde kunnen wijden; mij ontbreekt alles; ik heb niemand dan u, Berthilda, en kan u derhalve mijn gansche leven toewijden, want die liefde is mijn leven.

BERTHILDA.

Ja, ik weet, Stefaan, hoe lief gij mij hebt; ook ben ik u niet ondankbaar. Zou ik u niet beminnen; gij die ons, toen de nood zoo drukkend kwelde, onbaatzuchtig de hand leendet, hulp en bijstand verschaftet?

STEFAAN.

Kom, kom, laat ons daarover zwijgen; overigens, ik ben meer dan genoeg beloond met de liefde, die gij mij geschonken hebt. (*Beweging van Berthilda.*) Ja, Berthilda, uwe liefde was mij meer dan ik hadde durven hopen.

BERTHILDA.

Neen, wat gij voor ons gedaan hebt, na den dood mijns vaders, kan ik u nooit vergelden... Mijne liefde jegens u was niet het loon uwer weldaden, maar eene natuurlijke samenneiging die mij tot u voerde. 't Was mijn hart dat sprak.

STEFAAN.

Nog eens, lieve, geen woord meer over het verledene... Spreken wij liever over ons aanstaande geluk, over het oogeblik dat ons voor immer vereenigen zal.

BERTHILDA.

Over ons huwelijk!

STEFAAN, *vurig.*

Ja!... Welk geluk zullen wij in onze stille woning genieten!... Gij zult u met niets bezig houden, dan met het huiswerk; ik zal mij verlustigen aan den veldarbeid en enkel denken aan u, mijne dierbare... En 's avonds, aan den haard vereenigd, met uwe goede moeder, die dan ook de mijne wezen zal... O! welk een heerlijk leven!...

RECIT.

O! heilvol oogeblik, wen 'k u de mijn zal noemen!

Hoe klopt mij reeds het hart van innerlijk geluk.

En 'k durf er mij op roemen:

Vereend aan u bestaat voor mij geen druk.

DUO.

Gij wordt mijn vrouw en schenkt mij eene moeder,
't Is al wat ik verlangen kan op aard.

BERTHILDA

Gij zijt me reeds een steun, nog meer, een broeder,
En wordt mijn man; dit is mij alles waard.

STEFAAN, *teeder.*

Uw beeld, vriendin, zweeft me immer voor de zinnen,
Alleen bij u is mij het leven zoet.

BERTHILDA, *even.*

En ik, Stefaan, zou ik u niet beminnen?
Gij, die voor ons zoo edel zijt en goed!

SAMEN.

O! welk heil is ons beschoren,
En wat is ons lot toch schoon!
Immer zal er vrede gloren
In ons nederigen woon.

STEFAAN.

Wij zijn niet rijk.

BERTHILDA.

Maar zullen ons geneeren,
Met wat ons is.

STEFAAN.

Ons hoeft geen overvloed.

BERTHILDA.

En pracht en praal die kunnen wij ontbeeren;
Is liefde niet het grootste goed?

STEFAAN.

Wat ons mangelt in het leven
Zal ons de arbeid geven.
En dan... reeds maakt dit denkbeeld mij verheugd,
De goede God zal kinderen ons schenken.,,

BERTHILDA, *verlegen*.

Stefaan!

STEFAAN.

Komaan, geen schaamtewenken,
Nu, kindren, ja, ter onzer eere en vreugd.

SAMEN.

O! welk heil is ons beschoren, enz.

STEFAAN.

Eh! maar Berthilda, waar is uwe moeder?... Ik zie haar niet hier.

BERTHILDA.

Ik had het u vergeten te zeggen. Wij waren naar hier gekomen om den Heer rentmeester te groeten en deze zegde mijne moeder iets te moeten mededeelen.

STEFAAN, *verwonderd*.

De rentmeester!... En waarover?

BERTHILDA.

Het is mij onbewust.

STEFAAN.

Hoe!... Gij weet het niet?

BERTHILDA.

Neen... Maar, Stefaan, dit schijnt u zoo te verwonderen!

STEFAAN, *ernstig*.

Meer nog... 't Verontrust mij.

BERTHILDA, *bezorgd*.

Verontrusten!... Waarom toch?

STEFAAN.

Zie, Berthilda, ik weet niet waarom, maar ik heb een afkeer voor dien man.

BERTHILDA, *verwonderd*.

Een afkeer!... Om welke redenen, Stefaan?

STEFAAN, *nadenkend*.

Ik weet het zelf niet... Gij zult het wellicht dwaas vinden en zoudt kunnen gelijk hebben, maar een mij onuitlegbaar voorgevoel zegt mij, dat die man mij haat en eens ongeluk berokkenen zal.

BERTHILDA, *verschrikt*.

Hemel!

STEFAAN.

Daarom vroeg ik u zoo verwonderd, wat hij uwe moeder te zeggen had.

BERTHILDA, *weer opgeruimd*.

Kom, Stefaan, uwe vrees is ongegrond... Nooit hebt gij den rentmeester iets in den weg gelegd; wat zou hij dan tegen u willen beramen?

STEFAAN.

Ik weet niet... Ook zegde ik, dat het slechts een voorgevoel was.

BERTHILDA.

Verdrijt deze gedachten en laat ons, in afwachting der terugkomst van mijne moeder, eene wandeling in den tuin des kasteels doen. (*Bevallig haren arm onder den zijne stekende*). Wilt gij?

STEFAAN.

Ja, kom, lieve, het zal eene afleiding wezen. (*Beide arm aan arm af, in het park, links.*)

5^e TOONEEL.

KLAAS, *alleen, behoedzaam opkomende langs het hek en overal rondziende.*

Niemand hier?... (*Vooruitkomende.*) Des te beter, want ik heb de andere boeren ongemerkt laten gaan en ik heb gelooopen... gelooopen, dat ik er nog buiten adem van ben... (*Zijn voorhoofd met zijne mouw afdroogende.*) Oef!... Gij zult misschien niet raden waarom?... Ik had in de verte Rosa gezien, die naar hier opkwam... Gij weet wel, schoone Rosa, de dochter van den rijken maalder, de knapste meid van heel het land... Ongelukkiglijk is zij niet zoo gevoelig als schoon, want dikwijls heb ik haar reeds mijne liefde verklaard en telkens eenen blauwe gelooopen... Maar ik heb den moed niet opgegeven; heden wil ik de kans nog eens wagen... Wie weet?... Maar ik geloof dat ik haar hoor... Ja, daar is zij... (*Rosa verschijnt zingende aan het hek. Zij is zeer pronkziek gekleed.*)

6^e TOONEEL.

KLAAS, ROSA.

ROSA.

Het beste is niet te minnen,
 Dan kent men smart noch zucht,
 En handelt vrij van zinnen,
 Als 't vogeltje in de lucht.
 De mannen
 Zijn tijrannen
 En geven steeds de wet;
 Maar slimmer
 Ben 'k en nimmer
 Verlokt men mij in 't net.
 Tra la la la,
 Ik blijf dus vrij, o ja!

I.

De vrijheid is het schoonste op aarde,
 Een schat aan ieder toegestuurd;

Men kent niet eer daarvan de waarde,
 Dan wen ze een tijd heeft uitgeduurd.
 Ik wil dien schat niet ras verliezen,
 En ben te vreden met mijn lot.
 'k Laat andren 't huwelijk verkiezen :
 De vrijheid geeft mij meer genot.

KLAAS, *ter zijde, sprekende.*

Dat is zeer aanmoedigend !

ROSA.

Het beste is niet te minnen, enz.

II.

De liefde heeft wel schoone zijden,
 Maar slechten ook ; wie weet dat niet ?
 Wat heeft een meisje niet te lijden,
 Wanneer een man op haar gebiedt ?
 Ik zeg niet, later kan dat komen,
 Maar 'k vind het nu nog wat te vroeg ;
 Mijn vast besluit is dus genomen ;
 Ik heb, o ja, nog tijd genoeg.

SAMEN.

Het beste is niet te minnen, enz.

KLAAS.

Zij vindt het schoon niet minnen,
 Uit vrees voor smart en zucht ;
 Zij handelt vrij van zinnen,
 Als 't vogeltje in de lucht.

De mannen

Zijn tijrannen,

Zoo zegt ze, en vreest hun wet ;

Maar, slimmer,

Laat zij nimmer

Zich vangen in het net.

Ah ! ah ! ah !

Zij blijft dus vrij, o ja !

ROSA, *na den zang.*

Eh zie!... Wie wij daar hebben!... Dag, Klaas!... Wat doet gij hier, Klaas?

KLAAS, *verlegen*.

Wel, lieve Rosa.... zooals gij ziet... gij zijt wel goed...
Ik deed hier een wandelingsken.

ROSA.

Zoo gansch alleen, Klaas?... Gaat gij dan niet met de
andere boeren, den Heer graaf te gemoet?

KLAAS, *verward*.

Ja... neen... ik weet niet... En gij, Rosa?

ROSA.

Ik?... Ja, zeker.

KLAAS.

Ik ook... straks... (*Ter zijde.*) Komaan, de kans nog eens
gewaagd... (*Luid.*) Maar zeg eens, Rosa...

ROSA.

Wat beheft u, Klaas?

KLAAS, *verlegen*.

Hm!... hm!...

ROSA, *naderbijkomende*.

Gij zegt?

KLAAS.

Wel... Hoor eens, Rosa, 't is toch niet waar, he? wat
gij daar zoo even in uw liedje zegdet?

ROSA.

Wat?

KLAAS.

Dat gij nooit wilt trouwen.

ROSA.

Nooit is wel het woord niet.

KLAAS.

Ik dacht het wel.

ROSA.

Maar 't zal toch nog niet gauw zijn.

KLAAS.

Gij hebt ongelijk, Rosa... Een meisje, jong en schoon, als gij...

ROSA.

Heeft nog al den tijd... Maar wat kan u dat schelen, Klaas?

KLAAS.

Moet ik u dat zeggen?... Gij weet immers..

ROSA.

Wat? .. wat weet ik?

KLAAS.

Dat ik u bemin, dat...

ROSA, *lachend*.

Dat zal wel overgaan.

KLAAS.

Hoe kunt gij toch zoo spreken, Rosa?

ROSA.

Ik kan er niet aan doen, jongen... En toch, het is heden de dag niet om ons met zulke dingen bezig te houden... (*Gaat naar achter*). Waar zijn de andere dorpingen?

KLAAS, *haar nagaande*.

't Is alle dagen goed om van liefde te spreken, Rosa.

ROSA.

Ieder zijn gedacht, Klaas, maar vandaag niet... Waar zijn de anderen?

KLAAS.

Ze zijn reeds vooruitgegaan.

ROSA, *weg willende.*

Reeds?... dan maak ik mij spoedig weg. Ik zou er niet gaarne ontbreken.

KLAAS, *smeekende.*

O! Rosa, een woord en mijne ziel zal gezond worden!

ROSA.

Ik heb geen tijd, zeg ik u. (*Wil weer weg.*)

KLAAS.

O! spreek, Rosa!... spreek!

ROSA, *blijvende staan.*

Wat zal ik u zeggen?

KLAAS.

Of gij mij bemint?

ROSA, *lachende.*

U beminnen!... Ik ben dol van u, Klaas! (*Verheugde beweging van Klaas*). Ik wilde dat gij mijn man zaliger waart.... (*Haastig en schaterlachend af.*) Ah! ah!

KLAAS, *als verplet.*

Oh!

7^e TOONEEL.

KLAAS, *alleen, woedend.*

Die feeks!... Ze wilde dat ik haar man zaliger was!... Dat zal zij bekoopen!... O! de vrouwen! de vrouwen!... Zij zijn als de schaduwe... Loopt gij er achter dan vluchten zij van u weg; maar gaat gij er van loopen, dan zetten zij u achterna... Haar man zaliger!.. Hebt gij nu van uw

leven zulke dingen gehoord?... (*Vergramd.*) O! ik zal... (*Kalm.*) Maar neen, ik loop haar na om haar in te halen en dan... (*Loopt naar het hek, daar komende blijft hij plotseling staan en zegt :*) Wel! wel! haar man zaliger!... (*Af.*)

8^e TOONEEL.

LUTGARDIS, LIEDERIK, *uit het kasteel komende.*

LUTGARDIS, *de trappen afdalende.*

Ik herhaal u, mijnheer, nooit zou ik hebben durven denken, dat gij mijne dochter in huwelijk zoudt vragen.

LIEDERIK.

Gij weigert dus bepaald?

LUTGARDIS.

Ik ben verplicht zoo te handelen.

LIEDERIK, *grimmig.*

Verplicht!... verplicht!

LUTGARDIS.

Ja, heer Liederik; toen drie jaren geleden de dood mij mijn echtgenoot ontrukte en de ellende zich in onze woning vestigen kwam, gingen wij van onze kleine pacht-hoeve verjaagd worden door u... (*Beweging van Liederik.*) Ja, door u, mijnheer, en stellig zouden wij van gebrek omgekomen zijn; maar de hemel zond ons een braaf jongeling die onze redder werd... Die jongeling was...

LIEDERIK, *ongeduldig invallende,*

Was Stefaan!... Dit alles weet ik... Doch ik zie geene reden...

LUTGARDIS.

Hij bemint mijne dochter; zij heeft hem lief, en ik heb besloten dat zij geen ander tot echtgenoot zal hebben.

LIEDERIK, *vergramd, ter zijde.*

Van de hand gewezen voor zulk een kinkel... Oh!...
(*Luid, zijne gramschap bedwingende en schijnbaar spottende.*) Maar denkt gij er aan, beste Lutgardis, — Stefaan, een arme drommel, die kruis noch munt bezit... en gij wilt uwe dochter... Och kom! dat is onmogelijk!

LUTGARDIS.

Stefaan is een braaf jongeling; hij heeft moed en is eerlijk...

LIEDERIK.

Moed .. eerlijkheid... Dat alles is geen fortuin.

LUTGARDIS.

Het fortuin maakt niet altoos het geluk.

LIEDERIK.

Ja, maar het doet er toch veel toe.

LUTGARDIS.

Welnu, beide zijn jong en werkzaam; eens getrouwd zullen zij met orde en spaarzaamheid rijk kunnen worden.

LIEDERIK.

Kunnen worden!... kunnen worden!.. Wanneer?... Over tien, twintig jaren, misschien nooit, terwijl ik u terstond in de weelde breng... Bedenk u wel, Lutgardis, 't is beter één vogel in de hand, dan zeven die ge nog moet yangen.

LUTGARDIS.

Nog eens, mijnheer, het geluk mijner dochter gaat voor alles... Zij beminnen malkaam en...

LIEDERIK, *ongeduldig.*

Beminnen!... beminnen!.. leef al met de liefde in de armoede!

LUTGARDIS.

Mijn woord is verpand, mijnheer, en ik zal het niet verbreken.

LIEDERIK, *ter zijde, bedreigende.*

Niet!... O! wij zullen zien!...

9^e TOONEEL.

DE VORIGEN, BERTHILDA, STEFAAN.

(Zij komen arm in arm uit de laan achter het kasteel en zijn in teeder gesprek. Gedurende het « ter zijde » van Liederik gaat Lutgardis hen te gemoet.)

LUTGARDIS.

Ah! daar is Berthilda juist... en met Stefaan... Goeden dag, Stefaan,

STEFAAN, *haar de hand drukkende.*

Ik groet u, vrouw Lutgardis.

LIEDERIK, *ter zijde.*

Hoe!... Stefaan bij haar in het park!... Hoe wist hij dat zij daar was?

STEFAAN.

Mijnheer de Rentmeester, ik heb de eer...

LIEDERIK, *barsch.*

Zijt gij daar?... Wat kwaamt gij hier verrichten?

STEFAAN, *lachend.*

Vraagt gij dit in ernst, heer Liederik?

LIEDERIK, *als voren.*

Ik lach nooit met lieden van uwe soort, boer?

STEFAAN.

Zoo!... Welnu, dan zal ik u zeggen, dat ik naar hier ben gekomen, om den heere graaf mijne nederige groetenis aan te bieden.

LIEDERIK, *met verachting.*

Gij zult hem eer aan doen, waarlijk!

STEFAAN.

't Is wel geene eer voor hem, maar een geluk voor mij... (*Met opzæt.*) Voor ons allen; want hij is edel en goed en niet gelijk zeker iemand van mijne kennis, die de boeren steeds buffelend en hardvochtig onthaalt en slecht behandelt... Verstaat gij?

LIEDERIK, *opvliegende.*

Wat wilt gij zeggen, onbeschofte? (*De vrouwen zijn ongerust.*)

STEFAAN, *kalm.*

Dat het een geluk is, dat de heer Graaf eindelijk hier komt, want hij is onze heer en meester, en hij zal onze klachten aanhooren.

LIEDERIK, *als voren.*

Klachten!.. klachten!.. en tegen wie?..

STEFAAN.

Tegen u, heer Rentmeester, tegen u!

LUTGARDIS, *tot Stefaan.*

Welaan, vriend, wees kalm.

BERTHILDA, *even, zacht.*

Stefaan!

STEFAAN.

Maar welk behagen scheidt die man er in mij te tergen?

LIEDERIK, *ter zijde.*

O! kameraad, gij zult uwe onbeschoftheid boeten!

QUARTET.

LUTGARDIS, *tot Stefaan.*

Bedaar u, vriend...

STEFAAN, *zeer verbitterd.*

Mij kooft het bloed in de ad'ren;
 Mijn woede kent geen palen meer,
 En werd het mij gegund een stond slechts hem te naad'ren,
 Hij hoonde vast mij voor den laatsten keer.

BERTHILDA.

Stefaan, mag ik u vergen?

STEFAAN.

'k Wil mij niet laten tergen!

BERTHILDA.

Waarom u zoo ontsteld?

STEFAAN.

Te lang heeft hij mij reeds gekweld!
 Niets kan mij wederhouën.

LIEDERIK, *woedend.*

Gij zult het u berouwen;
 Men dreigt mij nimmer straffeloos.

LUTGARDIS, *hem willende bedaren.*

Heer Liederik, wees niet zoo boos.

SAMEN.

LIEDERIK *en* STEFAAN.

'k Kan mijne gramschap niet bekoelen,
 O! wee u, wee u, ja, voortaan!
 Want mijne wraak zult gij gevoelen
 Om al den hoon mij aangedaan.

LUTGARDIS *en* BERTHILDA.

Wilt uwe gramschap toch bekoelen
 En hier elkander nu verstaan.
 O! voor een woord toch zoo te woelen,
 Kom, kom, daar is geen euvel aan.

LIEDERIK, *tot Stefaan.*

Uwe onbeschofdheid zult gij duur betalen,
 En eerder dan gij denkt misschien!

STEFAAN, *tot de vrouwen.*

Komt, laat ons hier niet blijven dralen,
Ik wil dien man niet langer zien.

LUTGARDIS, *tot LIEDERIK.*

Bekom tot goede rede...

BERTHILDA *tot STEFAAN.*

Stefaan, hoor mijne bede...

STEFAAN.

Van gramschap bonst mij thans het hart,
Te lang werd ik getart!...

LIEDERIK.

Onthoud altoos wat ik u zeg
En maak u weg!

HERHALING VAN DEN SAMENZANG.

(Stefaan, gevolgd door de beide vrouwen, verwijdert zich spoedig langs het hek.)

10^e TOONEEL.

LIEDERIK, *alleen, hen nazierende.*

Ja, verwijdert u!... vertrekt!... Ah! Stefaan, gij durft mij den handschoen toewerpen... Welnu! ik raap hem op?... Reeds lang had ik een geheimen wrok tegen u en thans geeft gij mij de gelegenheid om u mijn haat klaar te laten blijken... *(Terugkomende.)* Vermetele jongeling! gij zijt de eenige hinderpaal die de verwezenlijking mijner ontwerpen in den weg staat; maar wat het ook kosten moge, ik zal u onder mijne voeten verbrijzelen als broos glas!... Ik, de rijke, machtige Liederik, zou het onderspit moeten delven voor een armen boer, voor een nieteling!... Neen! dit huwelijk is nog niet voltrokken... Onnoozelen! gij hebt mij uitge-

daagd; welnu! ik volg u in het strijdperk!... (*Hij begeeft zich naar het kasteel. Men hoort buiten roepen: « Leve mijnheer de Graaf!»*)

11^e TOONEEL.

LIEDERIK, DE GRAAF, KNECHTEN, DORPELINGEN.

LIEDERIK, *die reeds op den trap stond.*

Wat hoor ik!... Mijnheer de Graaf reeds daar!... (*Naar binnen roepende.*) Jacob!... Willem!... spoedig.... komt hier!... (*Eenige knechten verschijnen en stellen zich op eene rij. Daarna komt de Graaf op, gevolgd door de dorpeelingen, die juichen. Liederik gaat hem eenige schreden te gemoet en buigt; de Graaf drukt hem vriendelijk de hand, na zijn reismantel aan een der knechten overhandigd te hebben. Men komt naar voren.*)

DE GRAAF, *tot de boeren.*

Dank, vrienden, dank!... Diep ben ik getroffen om uwe blijken van vreugde en toegenegenheid... Ik ook ben gelukkig mij weer in uw midden te bevinden.

ALLEN.

Leve mijnheer de Graaf!

DE GRAAF.

Maar ook ik wil u mijne genegenheid betuigen... Ik noodig u heden avond allen op een feest in het park, ter gelegenheid der bekroning van de twee verloofden, die door de rechtbank der ouderlingen het waardigst daartoe zullen genoemd worden, en om u mijne tevredenheid nog meer te laten blijken, verdubbel ik dit jaar den prijs.

LIEDERIK.

Verdubbelen, heer Graaf?

DE GRAAF.

Ja, waarde rentmeester; heden meer dan ooit ben ik gelukkig, weer tusschen mijne geliefde dorpelingen te zijn.

LIEDERIK.

Die u zoo innig beminnen en verkleefd zijn, heer Graaf.

DE GRAAF, *gelukkig*.

En 't is u, Liederik, wien ik dit alles verschuldigd ben!

LIEDERIK, *nederig*.

Ik volbreng slechts uwe bevelen, heer Graaf.

DE GRAAF.

Neen, neen, aan u behoort een deel der liefde, die zij mij toedragen... (*Liederik buigt.*) Gij hebt gehoord, niet waar? ik wil hen allen op een feest rond mij vereenigd zien; geef dus bevelen om het zoo prachtig mogelijk in te richten.

LIEDERIK, *vleiend*.

Vreest de heer Graaf niet zich te vermoeien, na zulke reis?

DE GRAAF.

Vermoeien, zegt gij?... Kan men aan vermoeienis denken, wanneer men de vreugde smaakt, die ik heden genieten mag? (*Tot de dorpelingen.*) Vrienden, tot straks op het feest!

ALLEN.

Leve mijnheer de graaf! (*Deze gaat, gevolgd door Liederik en de knechten, in het kasteel.*)

12^e TOONEEL.

De dorpelingen, KLAAS, dan STEFAAN, daarna LUTGARDIS en BERTHILDA.

(De boeren staan in verschillende groepen te redekavelen.)

KLAAS, langzaam en droomend tot voren komende, zegt op somberen toon :

Ik wou... dat ge mijn man zaliger waart, heeft de heks mij durven zeggen!.. Aan mij, Klaas, die zich voor haar zou laten.. laten.... Ja, dat is nu hetzelfde... O! hoe langer ik er aan denk, hoe meer word ik razend... Ik zou willen bijten, slaan, stampen... maar dat zou tot niets baten... *(Verliefd.)* Ach!... waarom is Rosa toch zoo schoon... en ongevoelig? *(Laat een zucht en hervalt in mijmering.)*

EEN BOER.

Zegt eens, vrienden, laat ons naar het wethuis gaan; het uur is daar dat de rechtbank der dekens gaat bekend maken, wie dit jaar de bekroonden zijn.

ALLEN.

Ja, naar het wethuis! *(Zij vertrekken langs het hek.)*

KLAAS, die gehoord heeft.

Naar het wethuis!... Ah! ja, voor het kroonfest... Nog een doorn in mijn hart... Indien Rosa gewild hadde, zouden wij ook kans gehad hebben... Maar nu schiet ik alleen er over... Dat is te veel marteling?... daar moet een einde aan komen... *(Stefaan ziende,)* Ach! zijt gij daar, Stefaan?

STEFAAN.

Wat is dat, Klaas?... Gij ziet er van daag zoo bedrukt uit.

KLAAS.

Inderdaad, ik heb meer lust om te weenen, dan om te lachen.

STEFAAN

Zeker is er weer liefde in het spel, niet waar?

KLAAS,

Gij slaat den spijker op den kop.

STEFAAN.

En heb ik het wel voor dan is de kleine Rosa...

KLAAS, *op eene zodenbank, rechts, vallende.*

Och, Stefaan, om de liefde Gods, spreek er mij niet van, want al uwe woorden zouden dolken zijn, die in mijn hart zouden steken, als in een speldekussen!

STEFAAN, *glimlachend,*

Kom, wees man, Klaas; wat zou men niet zeggen indien men u aldus zag!

KLAAS.

Wees man! wees man! Gij hebt gemakkelijk te spreken... Gij bemint Berthilda en zij bemint u weder... Maar ik wilde u eens in mijn spoor zien.

STEFAAN.

Ik dank u van harte, vriend,

KLAAS.

Ik wil maar zeggen, dat gij een heel ander gezicht zoudt trekken dan nu... (*Weer gram.*) O! Rosa!.. Rosa!

STEFAAN.

Bedaar u en zeg wat er gebeurd is.

KLAAS, *opstaande.*

Wat er gebeurd is?... Weet gij wat zij mij daar straks dierf zeggen, toen ik haar van liefde sprak?

STEFAAN.

Neen... Spreek.

KLAAS, *dramatisch.*

Ik woû dat gij mijn man zaliger waart!

STEFAAN, *schaterlachend.*

Ah! ah! ah!

KLAAS.

Ja, en dan lachte zij mij nog uit op den hoop toe, zoo als gij nu doet.

STEFAAN, *zijn lachen bedwingende.*

Och! dat moet gij van haar niet kwalijk opnemen... Gij kent haar karakter; zij houdt van lachen en alles zal misschien nog beter vergaan dan gij denkt.

KLAAS.

Misschien, ja, heel goed gezegd... (*Op anderen toon.*) Maar gij hebt gelijk; ik wil man zijn... mij kloek houden en haar toonen dat ik karakter heb.

STEFAAN.

Opperbest! doe dit, Klaas, en gij zult er u goed bij bevinden. (*Lutgardis en Berthilda komen op. Hij gaat naar haar.*)

LUTGARDIS, *rondziende.*

Welhoc! niemand meer hier!... Waar zijn de andere dorpingen, Stefaan?

STEFAAN.

Ik weet niet; toen ik hier kwam trof ik er niemand dan onzen vriend Klaas.

KLAAS.

De anderen zijn naar het wethuis, om er de uitspraak der dekens te hooren.

BEIDE VROUWEN.

De uitspraak der dekens!

KLAAS.

Het is immers heden dat de prijs van deugdzaamheid wordt toegewezen aan een der minnende paren der landstreek.

LUTGARDIS.

't Is waar ook... De vreugde der aankomst van den heer graaf had mij dit reeds doen vergeten. (*Men hoort buiten vreugdekreten, waartusschen : Leve Stefaan! Leve Berthilda!*)

ALLEN.

Wat beteekenen die kreten?... (*Zij doen eenige schreden naar achter.*)

13^e TOONEEL.

DE VORIGEN, DE DORPELINGEN.

DE DORPELINGEN, *met bloemen en kronen.*

Leve Stefaan!... Leve Berthilda!... Leve de bekroonden!

Koor.

Heil en zegen
Op uw wegen
Wenschen wij hier altegaar;
Hooggeprezen
Moet ge wezen
Als verdiend bekroonde paar.

DE MANNEN *tot STEFAAN.*

Ontvang die bloemen.

DE VROUWEN *tot BERTHILDA.*

Aanvaard die kronen.

ALLEN.

Ter uwer eere saamgebracht,
Om uwe deugden naar prijs te loonen
En uwe braafheid door elk geacht.

Heil en zegen
Op hun wegen.
Wenschen wij hier altegaar.
Heil! heil! 't bekroonde paar!

(Gedurende dit koor overhandigt men bloemen aan Stefaan en zet Berthilda eene kroon op 't hoofd. Beide zijn zeer ontroerd en drukken de dorpelingen, die zich verheugd rond hen verdringen, gelukkig de hand. Berthilda gaat vervolgens bij hare moeder, die haar teeder omhelst.)

STEFAAN, *ontroerd, na het koor.*

O! vrienden, hebt allen dank om uwe toegenegenheid jegens Berthilda en mij.

ALLEN.

Leve Stefaan! *(De graaf komt uit het kasteel, gevolgd door Liederik.)*

14^e TOONEEL.

DE VORIGEN, DE GRAAF, LIEDERIK.

DE GRAAF, *nog op de trappen.*

Wat beduiden deze vreugdekreten?

EEN BOER, *zijne muts afnemende.*

Heer graaf, wij komen u de uitspraak brengen der vereenigde dekens ten aanzien van het kroonfeest. Ziehier, mijnheer de graaf. *(Overhandigt hem een gerold perkament.)*

DE GRAAF.

Wie zijn de bekroonden?

ALLEN.

Stefaan en Berthilda! Hier zijn ze!

LIEDERIK, *ter zijde.*

Stefaan en Berthilda!... Doemnis!... (*Balt de vuisten.*)

DE GRAAF, *tot beide, die hand aan hand en gebogen voor hem staan.*

Stefaan, Berthilda, ontvangt beide mijne gelukwenschen; van heden af zijt gij verloofd en over acht dagen zult gij in den echt vereenigd worden. Indien tusschen dit verloop geene klachten tegen u oprijzen, zal u de uitgelooftde belooning worden toegekend.

ALLEN, *met de hoeden zwaaiende*

Leve mijnheer de Graaf! leve de bekroonden! (*Het wordt langzaam duister.*)

DE GRAAF.

En thans vrienden, zullen wij dezen zoo gelukkigen dag laten eindigen met het feest ter eere der bekroonden. Begeef u naar de voor u gereed gemaakte dansplaats, waar ik u weldra zal komen vinden... Geheel het park is heden ter uwer beschikking... Mijn rentmeester is gelast voor alles te zorgen.

LIEDERIK, *ter zijde.*

Ik!... O woede!

DE GRAAF.

Gaat, vrienden, en tot straks. (*Af in 't kasteel. De boeren vertrekken, voorafgegaan door Stefaan, Berthilda en Lutgardis, links, langs de laan nevens het kasteel.*)

15^e TOONEEL.

LIEDERIK, *alleen.*

(*Met eene uitdrukking van woede op het gelaat ziet hij allen zich verwijderen en schijnt als aan den grond genageld. Het is gansch nacht geworden.*)

O! doemnis! doemnis!... Alles spant tegen mij samen...

Rijk en machtig zie ik mij voor een armen boer van de hand gewezen worden en om de maat der vernedering te vullen, zie ik dien kinkel onder mijne oogen bekroond en geëerd worden!... En al dien hoon zou ik ongewroken laten... (*Met geweld.*) Neen! neen!... Zij hebben het gewild! O! roekloozen! verheugt u heden in uwen zegepraal; ik handel in het duister, om u onvoorziens in den afgrond neer te slingeren. (*Gaat naar achter en dreigt met de vuist langs den kant waar de boeren zijn. Men hoort dansmuziek en vreugdekreten in de verte.*) O! elke klank, iedere kreet dringt mij vlijmend in het harte... Ik lijd... Maar wee! ook mijne beurt zal komen... en dan, zal ik ongenadig wezen!

RECIT.

Gevloekt zijt gij, Stefaan!... Gevloekt zij uwe liefde!
 O! ja, gevloekt! gij die mij hebt getart.
 Geen smaad die ooit zoo zeer mij grietide
 In 't diepste van mijn hart!

Gehoond ten bloede
 Eisch ik om wraak;
 Vreest mijne woede
 In uw vermaak
 Wat ik steeds wilde,
 Valle eindelijk uit:
 Aan mij Berthilda!
 Aan mij als bruid!

Gaat danst en zingt, bant alle zorgen,
 Begeeft u thans aan dol vermaak;
 U zij het heden, mij het morgen;
 O! wee, want ik, uw vijand, waak.
 U moog' de Hemel vrij beschermen,
 Maar mij is Satan steeds ter zij;
 Mijn woede zal u niet ontfermen:
 De wrake kent geen medelij.

(*Men hoort in de verte het koor zingen: « Heil en zegen. » Hij gaat naar achter en luistert.*)

Zij wenschen heil en zegen
Op de wegen
Van 't bekroonde paar,
Door hen geprezen.
Doch wat ze moeten vreezen,
Vergeeten zij, voorwaar!

(Hij komt gansch verbitterd terug naar voren, na een dreigend teeken gedaan te hebben, in de richting der boeren.)

Gehoond ten bloede
Eisch ik om wraak, enz.

(Nogmaals dreigend verlaat hij haastig het tooneel, om zich bij de dorpingen te begeven, wier vreugdekreten men weer hoort.)

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

TWEEDE BEDRIJF.

Eene dorpsplaats. Links de woning van Stefaan; rechts degene van Lutgardis en Berthilda. In het midden des tooneels, een weinig naar den kant van Lutgardis huis, een waterput met ophaalketting. In de verte een zicht op het dorp.

1^e TOONEEL.

STEFAAN, *alleen.*

(Hij komt uit zijne woning en is reeds in feestgewaad.)

RECIT.

De lang gewenschte dag is eindlijk aangebrouken!...
De zon, te nauwernood ontloken,
Spreidt licht alom, en warmtegloed
In mijn verrukt gemoel.

Gegroet! ó dag van vrede,
Die mij 't geluk nu brengt
En bindt aan de aangebeden,
Die mij heur liefde schenkt.
Gegroet! want aan de kimmen
Zie ik reeds, zacht en zoet,
Slechts heil mij tegenglimmen.
Gegroet! ó dag, gegroet!

En gij, ó teergeliefde moeder,
Die ginds van bij den Albehoeder,
Op mij, uw zoon, thans nederziet,
Waarom zijt gij hier niet?

Heb ik, zoo jong, reeds veel geleden,
 Blik uit den hemel naar beneden
 En deel met zaligvol genot
 In mijn gelukkig lot.

Gegroet, ô dag van vrede, enz.

(*Gansch gelukkig doet hij eenige schreden tot op den achtergrond. Berthilda komt uit hare woning; zij is nog niet in bruidskleeren. Stefaan ziende schijnt zij zeer verheugd.*)

2^e TOONEEL.

STEFAAN, BERTHILDA.

BERTHILDA.

Stefaan!

STEFAAN, *terugkomende.*

Welhoe! reeds daar, zoo vroege?

BERTHILDA.

Mijn harte klopte van genoeg...

STEFAAN.

En 't mijne slaat van ongeduld.

BERTHILDA, *streeleend.*

Nogtans wordt straks ons wensch vervuld;
 Een uurtje nog te wachten.

STEFAAN.

Te langzaam, naar mijn trachten,
 Verschijnt die stond, en 't is bijna
 Alsof 'k hem nooit bereiken ga.

BERTHILDA, *bemoedigend*,

Kom, wees gerust en wel te moed;
Lacht heden ons niet alles toe?
't Is helder weder
En lief en teeder
Praalt reeds de zonne aan d'hemeltrans.
De vogels zingen
En ons omringen
En vreugde en lust in vollen glans.

STEFAAN.

Mijn minnend harte
Bant vrees en smarte,
Geniet slechts heil op dezen stond.
Wen iets mij griede,
Bij u, geliefde,
Was 't immer dat 'k vertroosting vond.

SAMEN.

Hoe zalig is 't verschiet,
Dat aan ons blik zich biedt!
O! zouden wij dan niet
Alleen aan vreugde denken?
Steeds ongestoord genot
Zal ons de goede God,
In 't wel te vreden lot,
Op aarde schenken.

STEFAAN.

Maar vooraleer ons de echt zal binden,
O! teer beminde,
Berthilda, zeg, veroorloof mij...

BERTHILDA.

Wat dan!

STEFAAN, *liefderijk*.

Een zoen...

BERTHILDA, *verlegen*.

O! wat zegt gij?

STEFAAN, *hare hand vattende.*

Een enkle slechts, mijne uitverkoren,
Die, als een eed voor God gezwoeren,
Getuigen zal hoezeer 'k u min.

BERTHILDA, *haar hoofd neigende.*

Welnu .. mijna vriend, ik stem het in.

STEFAAN, *haar zoenende.*

Wen ik u mag aan 't harte drukken,
Verzwindt mijn vreeze weer;
En 'k voel dat niemand meer
Aan mijne liefde u kan ontrukken.

BERTHILDA, *vroolijk.*

Kom wees gerust en wel te moed, enz.

STEFAAN.

Mijn minnend harte, enz.

SAMEN.

Hoe zalig is 't verschiet, enz.

STEFAAN.

Inderdaad, eene schoone toekomst staat ons te wachten...
Nimmer zal een wolkje ons geluk komen verduisteren.

BERTHILDA.

Hoe zou ons heil kunnen gestoord worden?... Beminnen
wij malkaar niet vurig en oprecht?

STEFAAN.

Ja, zoo vurig als ooit kan bemind worden.., Niets zou
een onzer tot ontrouw kunnen brengen.

BERTHILDA.

Integendeel, indien het mogelijk is zal 't gedurig samen
zijn de gevoelens van ons hart nog versterken.

STEFAAN, *hare beide handen vattende en haar beziende.*

En zeggen dat ik weldra de schoonste der schoonen de mijne zal mogen noemen!.. Zie, Berthilda, wanneer ik daar aan denk, ben ik opgetogen en vraag mij zelve af, hoe ik dit geluk heb verdiend en kunnen verwerven.

BERTHILDA, *bevallig.*

En ik dan, Stefaan, ben ik niet al te gelukkig en mag ik niet met fierheid zeggen, dat ik den braafste der echtgenoten zal hebben?

STEFAAN.

Ja maar, Berthilda, hoe trotsch moet ik dan wezen omdat ik bij u de voorkeur mocht behalen? andere jonge lieden boden u fortuin en weelde aan, terwijl ik arm ben en u slechts mijne liefde wijden kan.

BERTHILDA.

Ben ik dan ook niet arm?... En toch, de inspraak van mijn hart is mij meer waard dan alle rijkdom. Uwe liefde zal mijn dierbaarste schat op aarde zijn.

STEFAAN.

O! dan zult gij mogen zeggen, dat gij de rijkste vrouw der wereld zijt.

BERTHILDA.

Ik twijfel er niet aan.

3^e TOONEEL.

DE VORIGEN, LUTGARDIS.

LUTGARDIS, *uit hare woning komende.*

Berthilda!... Waar blijft gij toch?... Weet gij dan niet?...

STEFAAN, *zich toonende.*

Ja, moeder, wij weten...

LUTGARDIS.

O! nu begrijp ik!... Ja, ik hadde het moeten raden, dat gij weer bij Stefaan waart... Die jonge lieden toch! Wanneer eens de liefde in 't spel is, zouden zij uur en tijd, alles vergeten.

STEFAAN.

't Is waar; maar gij, vrouw Lutgardis, die ook bemind hebt, zult u wel herinneren hoe zoet toen het samenzijn was.

LUTGARDIS.

Zeker, mijnheer de minnaar; maar den dag van mijn huwelijk dacht ik eerst en vooral aan mijnen bruidstooi, om mij gereed te maken voor de plechtigheid, hoort gij?

STEFAAN, *vleiend.*

Komaan, schoonmoeder, wees maar niet boos in schijn; wij weten toch dat gij het niet meent.

LUTGARDIS.

O! die vleier!

STEFAAN.

Overigens, wij hebben al den tijd...

LUTGARDIS.

Gij, ja, die reeds gekleed zijt; maar Berthilda?...

BERTHILDA.

Dat zal gauw gedaan zijn, moeder.

LUTGARDIS,

Spoedig dan!... Het uur der bruiloft is naderbij dan gij denkt; later zult gij tijd genoeg hebben om gansche dagen bijeen te zijn.

BERTHILDA.

Ik ga... Tot straks, Stefaan.

STEFAAN, *haar met de hand een zoen toewerpende.*

Tot weldra, lieve! tot weldra! (*Beide vrouwen in hare woning af.*)

4^e TOONEEL.

STEFAAN, *alleen, haar nazieude.*

Zij is een engel!... en Lutgardis de goedaardigste aller moeders... (*De woning der vrouwen beschouwende.*) En denken, dat die woning van heden af de mijne wezen zal!... Die nederige, eenvoudige, stille woning, waarin echter meer vrede huizen zullen, dan in menig vorstelijk paleis... O! wie zou mij dit hebben durven voorspellen?

5^e TOONEEL.

STEFAAN, KLAAS.

KLAAS, *in gedachten verzonken.*

Ik kan er kop noch staart aan vinden... Wat is zij van zin?.. O! die Rosa is wel het raadselachtigste schepsel dat op Gods lieve aarde loopt... (*Hij is tot voren gekomen.*)

STEFAAN, *zich omkeerende, bemerkt hem.*

Reeds daar, Klaas?... En alweer in gepeinzen!...

KLAAS.

Ja, en altijd over Rosa.

STEFAAN, *hem naderende.*

Hoe!... Ik dacht dat die zaak reeds beslist was!... Had zij dan niet toegestemd?

KLAAS.

Zoo heb ik ten minste gedacht; maar ja wel, morgen brengen!

STEFAAN.

En nogtans, voor acht dagen, op het kroonfeest, was zij u zoo genegen!

KLAAS.

Genegen!... Zeg liever dat zij dol van mij was... Herinnert gij u nog, hoe ze mij heeft doen dansen?

STEFAAN, *lachende*.

Zeker!... Gij hebt schier geen enkelen dans overgeslagen.

KLAAS.

Geen halve!... Zij wilde dat ik met haar zou dansen, zonder ophouden...

STEFAAN.

Ja, ja, ik weet het nog zeer goed.

KLAAS.

En jaloersch en kwaad dat ze was, als ik maar dierf spreken, van met eene andere te dansen!... Zoudt gij, niet-tegenstaande dit alles, kunnen gelooven, dat zij nu weer gekeerd is als eene wollen kous?

STEFAAN.

Onmogelijk, Klaas!

KLAAS.

Onmogelijk, zegt gij, en nogtans is het zoo... O! maar 't is besloten; ik zie van haar af... Laat haar nu nog eens komen... Ze zal vlieg heeten... Ik wil haar eens toonen of ik haar op mijne tanden heb...

STEFAAN.

Geduld, Klaas, geduld; alle hoop is niet verloren en met tijd en geduld...

KLAAS, *gekrenkt.*

Tijd en geduld!... Tijd en geduld!... Wat! dit duurt zoo reeds vier jaren, en als het nu nog niet lang genoeg duurt... Neen, er moet een einde aan komen; ik zal... (*plotse-ling van toon veranderende.*) Het is anders spijt, want Rosa is toch zulk een lief meisje en mij dunkt... (*Weer besloten.*) Maar neen!... Ik wil niet meer van haar hooren en liever...

STEFAAN, *invallende.*

Klaas, Klaas! denk aan het spreekwoord en zeg nooit: Fontein, ik wil niet van uw water drinken!

KLAAS.

Fontein zooveel gij wilt, maar 't is gedaan, zeg ik... Rosa is schoon, Rosa is rijk, maar Rosa kan naar de maan loopen!

STEFAAN.

Gij zijt onredelijk... Rosa bemint u meer dan gij denkt.

KLAAS.

Rosa is eene hoovaardige feeke!... eene zotskap!

STEFAAN.

Neen, misschien wel wat grillig, maar niet kwaadaardig.

KLAAS.

Om het even!... Ik heb meer dan genoeg van hare grillen, en il zal u toonen dat ik man van mijn woord ben.

STEFAAN.

Wilt gij naar geen goeden raad luisteren, gij moet het weten. Doch gij zult ondervinden dat ik waarheid gesproken heb: Zij bemint u... Onthoud wat ik u gezegd heb, Klaas. (*Vertrekt langs den achtergrond.*)

6^e TOONEEL.KLAAS, *alleen, nadenkend, dan ROSA.*

KLAAS.

Zij bemint mij!... Zou het waar zijn?... Hij zou kunnen gelijk hebben. Rosa is misschien maar grillig... En wanneer ik alles wel overweeg... (*Vroolijk.*) Ja, ja, ik begin ook te gelooven dat Rosa... (*Weer ernstig.*) Maar neen, ik wil mij kloek houden en wanneer zij nog onder mijne oogen durft verschijnen, zal ik haar een ander dansken doen dansen... Oh! oh! laat haar komen... Ik zal dat Roseken eens hare zaligheid geven... (*Hij gaat heen, doch tusschen de schermen ziende is hij eensklaps ontsteld.*) Och Heere God! daar is zij!... Ja, zij komt naar hier... en enkel haar te zien, doet mij den moed in de schoenen zinken... (*Men hoort Rosa reeds buiten zingen.*)

ROSA.

De mannen
Zijn tyrannen
En geven steeds de wet... (*Zij komt op.*)
Maar slimmer
Ben ik, en nimmer
Verlokt men mij in 't net.
Tralala,
Ik blijf dus vrij, o ja!

KLAAS, *ter zijde.*

Raf!... daar hebben wij het weeral!... Eeuwig het zelfde liedje!

ROSA, *hem ziende, minzaam.*

Ah!... dag lieve Klaas.

KLAAS, *ter zijde.*

O! die fielin!... zij noemt mij lieve Klaas... Maar ik moest haar eens van liefde spreken, gij zoudt wat anders hooren!... (*Hij wil weg.*)

ROSA, *als voren.*

Jaag ik u op de vlucht, Klaas?

KLAAS, *blijft verlegen staan.*

Neen, neen... maar ik dacht dat gij soms liever hadt mij niet hier te zien en daarom...

ROSA, *vermanend.*

O! durft gij zoo spreken?... Ik die u altoos zoo genegen ben!

KLAAS, *ter zijde.*

Dat is geene vrouw, dat!... Het is eene *zeemeermin*, die mij met haren verleidelijken zang wil betooveren... (*Luid.*) Genegenheid... (*Ter zijde.*) Houden wij ons kloek. (*Luid.*) Als gij dat genegenheid heet, Rosa!

ROSA.

Wat verlangt gij dan nog meer?... Dans ik altijd niet met u.

KLAAS, *aarzelend.*

Ja wel, maar...

ROSA.

Maar liefde zeker, niet waar!... O:h! jongen, dat is een ander paar mouwen; daar komt trouwen van en dat ben ik nog niet van zin.

KLAAS.

Welnu, 't is juist *dat* paar mouwen, welk ik mij door u zou willen laten aanpassen,

ROSA.

Ik geloof u goed, Klaas, maar...

DUO.

Ik ben niet haastig om te trouwen.

KLAAS.

Dat is niet recht.

ROSA.

Elkeen zijn keus.

KLAAS.

Gij zult het later wel berouwen.

ROSA.

De vrijheid is de schoonste leus.

KLAAS.

Wil aan mijn liefde toch gelooven.
Zij is oprecht.

ROSA.

Ik ken dit lied,
De mannen kunnen goed beloven,
Maar dat volbrengen doen zij niet.

KLAAS.

Wij zonden bij malkandren
Gelukkig zijn.

ROSA.

Zoo lang het duurt.

KLAAS.

'k Ben niet gelijk al de andren.

ROSA.

't Is stee's de vrouw die het bezuurt.
Maar moest het mij behagen
De kans toch eehs te wagen,
Dan wil 'k tot echtgenoot... een man.

KLAAS, *verwonderd.*

Een man! een man!
En ik!... Wat ben ik dan?

SAMEN.

KLAAS.

O! het is verbazend,
 Wat ze mij daar zegt.
 Ik ben woedend, razend!
 'k Heb daartoe wel recht.
 Maar 'k zal mij niet storen
 Om die zotte gril,
 Wijl ik mij verloren
 Nog niet geven wil.

ROSA.

't Schijnt hem zeer verbazend,
 Wat ik heb gezegd;
 Hij is woedend, razend,
 Maar begrijpt het slecht.
 Waarom zou ik hooren
 Maar ziju minnegril,
 Wijl ik mij bekoren
 Nog niet later wil.

KLAAS.

Verhoor, verhoor mijn minneklagen,
 Neem een besluit.

ROSA.

Ik heb er een.

KLAAS.

Ge scheidt vermaak in mij te plagen.

ROSA.

O! neen!

KLAAS.

Ja wel!

ROSA.

Ik zeg u neen.

KLAAS.

De schoonheid blijft niet eeuwig duren;
 De jaren hebben snellen loop.
 Men treurt vergeefs in latere uren.

ROSA, *lachend*,

Zoo lang ik leef bewaar ik hoop.

KLAAS, *teeder*.

Wij zouden bij malkandren
 Gelukkig zijn...

ROSA

Zoo spreekt ge nu.
De mannen houden van veranderen.

KLAAS, *zweerende*

O! neen, ik nooit! dit zweer ik u.

ROSA.

Maar moest het mij behagen
De kans toch eens te wagen,
Dan wil 'k tot echtgenoot... een man.

KLAAS.

Een man! een man!
En ik!... wat ben ik dan?

SAMEN.

KLAAS.

O! het is verbazend, enz.

ROSA.

't Schijnt hem zeer verbazend, enz.

KLAAS.

Hoel gij wilt een man tot echtgenoot!... Ik begrijp u niet... Wat ben ik dan?

ROSA, *hem glimlachend aankijkende.*

Gij?

KLAAS.

Ja, ik!

ROSA, *als voren.*

Dat zullen wij later weten. (*Zij loopt schaterlachend heen, langs den rechterkant.*)

KLAAS, *verbluft.*

Hé!... wat!... Dat zullen wij later weten!... O! daar moet ik uitlegging over hebben. (*Loopt haar na. Op dit oogenblik ziet men langs de overgestelde zijde Liederik verschijnen, die zeer behoedzaam optreedt als vreesde hij ontdekt te worden. Bemerkende dat niemand daar is, gaat hij eene schrede terug naar den kant, langs waar hij opgekomen is.*)

7^e TOONEEL.

LIEDERIK, WALTER.

LIEDERIK, *zacht naar buiten sprekende.*

Kom spoedig!... er is niemand... (*Walter treedt op met een dichtgebonden zakje, waarin geld is, op den arm, en welk hij eenigszins verbergt. Hij is arm gekleed en heeft een breed geranden hoed op het hoofd.*) Kom!... (*Liederik brengt hem tot in het midden des tooneels en toont hem de woning van Stefaan.*) Daar is het huis... Ga er binnen en verberg er dit zakje met geld achter het eene of ander huisraad.

WALTER.

Goed... (*Hij wil weg.*)LIEDERIK, *hem weerhoudende.*

Wacht... Onthoud wel wat ik u bevolen heb; wanneer gij het geld zult verborgen hebben, zult gij het eene of andere voorwerp brengen, ten bewijze dat gij uwe boodschap volbracht hebt.

WALTER.

Wees gerust... (*Wil weer naar het huis gaan.*)LIEDERIK, *hem nog weerhoudende.*

Dan zult gij mij terstond komen terug vinden en mij het medegebrachte voorwerp ter hand stellen. Intusschen zal ik de wacht houden... Gij hebt verstaan, niet waar?.. (*Walter knikt.*) Ga... (*Walter begeeft zich naar het aangeduide huis. Aan de deur komende blijft hij eensklaps staan, als iemand die eene gedachte krijgt.*) Welnu!... waarom aarzelt gij?

WALTER, *terug bij hem gaande.*

Zeg eens, mijnheer, gij verzekert mij wel dat er voor mij geen gevaar is, niet waar?

LIEDERIK, *hem voortstuwende.*

Maar ga dan toch, bloodaard!... Als ik u neen zeg.

WALTER, *teruggaande.*

Goed dan. (*Bij de deur komende legt hij zijn oor tegen het slot en luistert om te weten of niemand in het huis is. Liederik doet teekens van ongeduld. Alsdan opent Walter de deur en treedt binnen.*)

LIEDERIK, *alleen rondziende.*

Eindelijk is hij binnen!... Ik zie niemand in den ganschen omtrek... Mijn ontwerp zal gelukken... Stefaan is afwezig... Ah! ah! domme kinkel!. Gij waant te zegepralen, maar terwijl gij u in uw geluk verheugdet, werkte mijne wraak in het geheim... Weldra zult gij weten wat het is mij te durven trotseeren en beleedigen... (*Bekommerd.*) Maar Walter blijft wel lang daar binnen... Wat doet hem vertoeven?... Mijn hart klopt... is gejaagd, als ware ik beangstigd... (*Walter weer op den drempel der deur ziende verschijnen, is hij geheel verlicht.*) O! God dank! daar is hij!... (*Naar hem gaande.*) Welnu?

WALTER.

Alles is volbracht naar uwe bevelen.

LIEDERIK.

Het geld?...

WALTER.

Is onder een oud koffer verborgen, in de achterkamer.

LIEDERIK.

En wat hebt gij medegebracht?

WALTER.

Dezen ijzeren hamer. (*Geeft hem.*)

LIEDERIK.

Opperbest!... (*Hem nemende.*) Geef hier... (*Verbergt den*

hamer onder zijne kleeren.) Kom, laat ons nu spoedig van hier weg gaan, opdat ons niemand bemerkte.. Aan de splitting der baan zult gij mij verlaten en een anderen weg dan ik inslaan... Men mag ons niet te zamen zien... Kom! kom! *(Beide haastig af, langs waar zij gekomen waren. Dit gansche tooneel geschiedt samenzweeender wijze. Klaas komt langs de overzijde terug en ziet de twee mannen na.)*

8^e TOONEEL.

KLAAS, *alleen, eene wijf blijvende staan.*

Eh! eh! wie is dat daar bij den heer rentmeester?... Ik ken dien man met zijn breedgeranden hoed niet... Hij is niet van de landstreek... *(Naar voren komende.)* Ik heb Rosa ingehaald; zij lachte nog dat ze schokte en hoe kwader ik werd, zoo meer ze lachte en schokte... Maar ik heb het er niet bij gelaten; zij heeft mij moeten verklaren wat zij wilde zeggen met: « dat zullen wij later weten!... » Zij bedoelde daarmede dat zij een heldhaftig man tot echtgenoot wil... Ik heb haar begrepen, en mijn besluit is genomen; ik zal een held worden, op de eene of andere manier... *(Men hoort gerucht tusschen de schermen, rechts.)* Eh! wat is dat!... *(Gaat naar achter en ziet.)* Het zijn de boeren reeds, die naar hier komen om den bruidegom en de bruid naar de kerk en het wethuis te vergezellen.

9^e TOONEEL.

KLAAS, BOEREN *en* BOERINNEN, *dan* STEFAAN.

KOOR.

Wij komen hier met groot genoegen,
Ter eere van het huwelijkspar,
Onz' wenschen bij de hunnen voegen;
Want zij verdienen dit voorwaar.

DE VROUWEN.

Ze zien nu heden
 Hun liefdebeden
 Geheel verhoord;
 Zij hun het harte
 Steeds vrij van smarte,
 Met heil omgloord.

MANNEN EN VROUWEN.

Een zalig leven
 Zal God hun geven,
 Tot ieders vreugd;
 Zijn liefde toonen,
 Om hen te loonen
 Voor hunne deugd.

Wij komen hier met groot genoegen, enz.

(Na het koor komt Stefaan op, van den achtergrond, en dringt tusschen de boeren door, om naar voren te komen.)

KLAAS.

Maar waar blijft toch de bruidegom?

STEFAAN.

Hier, vrienden, hier ben ik.

ALLEN.

Heil Stefaan!

STEFAAN, *links en rechts handen drukkende.*

Dank, dank, vrienden, om uw aller genegenheid; ik weet dat ze oprecht is.

KLAAS.

Maar door u en Berthilda gansch verdiend.

ALLEN.

Ja, ja, Klaas heeft gelijk.

STEFAAN.

Berthilda en ik deden altijd enkel onze plicht, even als

gij allen; wij verdienen niet meer lof dan wie ook, wat niet belet dat wij u hartelijk danken. Maar veroorlooft mij, vrienden, u een oogenblik te verlaten; de tijd der plechtigheid nadert en ik moet mij gereed maken om mijne goede Berthilda te halen en naar het altaar te geleiden.

EENIGE DORPELINGEN.

Ga, Stefaan, ga! (*Stefaan af in zijne woning. De boeren spreken in groepen. Klaas staat een weinig aan den eenen kant en ziet hem na.*)

KLAAS.

Het gelukkigst oogenblik van zijn leven is dus daar!... Zie! ik ben geen benijder van 't schoon weer; ik kan goed lijden dat de zon voor ieder in 't water schijnt, maar als ik een ander zie bekomen wat ik zoo zeer betracht, dan loopt mijn hart over en schieten mijne oogen vol tranen.,, (*Rosa komt op en schijnt hem te zoeken; hem ziende komt ze ongemerkt tot bij hem.*) O! Rosa! Rosa!... het hangt maar van u af; wanneer zal ik dit geluk ook eens mogen smaken?

ROSA, *lachende,*

Ik heb het u gezegd: « Zoodra gij man zult zijn! »

KLAAS, *haar ziende, kwaad.*

Zijt ge daar weer, plaaggeest!

ROSA, *verliefdelyk haren arm onder den zijne stekende.*

Kom! kom, zie niet zoo zuur en geef mij liever den arm.

KLAAS, *haar willende afweeren.*

Laat mij! laat mij!

ROSA, *als voren, vleiend.*

Zoudt ge nu zoo onbeleefd zijn, mij alleen te willen laten gaan?... (*Ziet hem verleidend in de oogen.*)

KLAAS, *bijna verlokt.*

Niet te doen!...

ROSA, *als voren.*

Is dat nu de liefde die gij voor mij hebt?

KLAAS, *wankelend,*

Daar ligt nu mijne standvastigheid alweer!... Welnu! kom, kleine duivelin! gij maakt misbruik van mijne zwakheid...

ROSA, *ter zijde.*

Ik wist het wel! (*Stefaan komt terug met zijn hoed in de hand en een ruikertje met linten aan het knopsgat.*)

STEFAAN.

Ziedaar!... En thans mijn bruid...

10^e TOONEEL.

DE VORIGEN, LUTGARDIS, BERTHILDA.

(*Lutgardis verschijnt met hare dochter, die zij aan de hand leidt; Berthilda is in eenvoudig huwelijksgewaad.*)

ALLEN, *haar ziende.*

Daar is Berthilda!... daar is de bruid! (*Deze groet.*)

STEFAAN, *bij haar gaande.*

O! Berthilda, gij zijt schoon!... Schooner dan ooit, en ik heb u lief!

BERTHILDA.

Ik ben diep ontroerd, Stefaan!

STEFAAN.

Ik ook, van liefde en geluk!

LUTGARDIS.

Welaan, kinderen, laten wij ons op weg begeven. (*Ber-*

thilda geeft den arm aan Stefaan; de stoet vormt en stelt zich in beweging. Op 't zelfde oogenblik verschijnen soldaten, met pieken gewapend, die zich op den achtergrond gaan scharen. De stoet blijft gansch verwonderd staan.)

11^e TOONEEL.

DE VORIGEN, LIEDERIK, SOLDATEN.

ALLEN.

Wat beteekent dat?... Soldaten!

LIEDERIK, *optredende, tot den stoet.*

Een oogenblik!... (*Hij komt meer vooruit; de menigte ziet hem nieuwsgierig aan.*) Een droeve plicht gebiedt mij deze plechtigheid te stooren... Dezen nacht is in het gravelijk kasteel gestolen.

ALLEN.

Gestolen!... (*Beweging.*)LIEDERIK, *op de woorden drukkende.*

Gestolen, ja!... Langs eene der vensters is een dief in een der vertrekken van den heer graaf ingebroken en heeft er eene beurs ontvreemd, die twee honderd kronen bevatte. (*De dorpelingen toonen zich verontwaardigd. Met inzicht.*) Dit verwekt uw aller verontwaardiging, niet waar?

ALLEN.

Ja! ja!... zeker!...

LIEDERIK

En te recht... Maar erger nog is, dat de dief, tot nog toe ongekend, iemand van deze landstreek zijn moet, die gekend is met de inwendige gesteldheid des kasteels.

ALLEN.

Oh!

LIEDERIK.

Doch, wie hij ook zij, het is te hopen dat hij in de handen der wet vallen en de gerechte straf ondergaan zal, want in zijne haast of vergeteldheid heeft hij een werktuig achtergelaten, waarmede hij de inbraak gepleegd heeft... Zie! *(Hij toont den hamer hem door Walter overhandigd.)*

ALLEN, *malkaar verdringende.*

Een hamer!...

LIEDERIK.

Een hamer, ja...

EEN DER BOEREN.

Maar ik bedrieg mij niet... neen... het is de hamer van Stefaan.

ALLEN.

Van Stefaan!

STEFAAN, *bijkomende.*

Laat zien... Inderdaad, 't is de mijne.

LIEDERIK.

De uwe?

STEFAAN, *kalm.*

Ja.

LIEDERIK.

Dan houd ik u aan, onder beschuldiging van diefstal.

STEFAAN, *ontsteld.*

Van diefstal!... Ik?

ALLEN.

Hij!...

SEXTUOR.

STEFAAN.

LUTGARDIS, BERTHILDA.

O! God... wat zegt hij daar!
Ik als een dief!... Hij doet mij vreezen...
Maar neen! dit kan niet wezen,
En men bedriegt zich hier, voorwaar.
Ik sta verplet... Hoe! zulke schande
Op dezen dag!... Is 't soms een droom?
Ik in 't gevang, in kluisterbanden,
O! zie, ik beef en schroom.

O! God! wat zegt hij daar!
Stefaan een dief!... Dat kan niet wezen.
Maar neen, hij moet niet vreezen
En men bedriegt zich hier, voorwaar.
Ik sterf van angst!... O! zulke schande
Op dezen dag... Is 't soms een droom?
Hij in 't gevang, in kluisterbanden!
'k Bezwijk van vrees en schroom.

LIEDERIK, *ter zijde.*

Mijn wraak begint, voorwaar !
 En ongenadig zal ze wezen.
 Ik zegde 't u, mijn macht te vreezen,
 En thans verplet bevindt ge u daar,
 Het hoofd gebukt van schaamte en schande.
 Al uw geluk was maar een droom ;
 U wachten dra de kluisterbanden.
 O ! beef van vrees en schroom.

KLAAS, ROSA, DE BOEREN.

O ! God, wat zegt hij daar ?
 Stefaan een dief !... dat kan niet wezen ;
 Zulk eene ramp is niet te vreezen,
 En men vergist zich hier voorwaar.
 Hij staat verplet om zulke schande
 Op dezen dag... Het is een droom.
 Hij in 't gevang, in kluisterbanden !
 Hij heeft van angst en schroom.

STEFAAN, *tot de boeren.*

O ! vrienden, neen, gij zult het niet gelooven !...
 Steeds was mij de eer het meeste lief ;
 Gij zult me uwe achting niet ontrooven,
 Ik ben Stefaan... Ik ben geen dief !

(Berthilda verbergt weenend haar hoofd aan de borst harer moeder. Tot Liederik.)

En u, mijnheer, u zweer ik bij mijn leven,
 Bij alles wat mij dierbaar is,
 Ik heb die misdaad niet bedreven...

LIEDERIK, *droog.*

't Kan zijn, maar gij begrijpt gewis,
 Ik doe wat mij de plichten hier bevelen.

(Tot den aanvoerder der wachters.)

Doorzoek het huis in alle deelen
 En breng dan wat ge daar vindt hier.

(De aanvoerder gaat met twee zijner mannen in de woning van Stefaan.)

BERTHILDA.

O ! moeder, 'k sterf van smarte schier !

STEFAAN, *bij haar gaande.*

Berthilda, mijn vriendinne,
 Die 'k teer en trouw beminne,
 Zie, 'k ben gerust van geest,
 O ! wees niet zoo bevreesd.

(Drukt haar de hand.)

LIEDERIK, *ter zijde.*

Gij hoondet mij ten bloede
 Niet ongestraft, Stefaan,
 En dra zal mijne woede
 Hier wrekend zijn voldaan.

(De wachters komen terug. De aanvoerder draagt den zak geld, dien Walter verborgen had en toont hem aan Liederik. Luid.)

Die zak, ja, is 't... hij werd den graaf ontstolen
 En was daar in dit huis verholen;
 De dief was dus Stefaan.

STEFaan, LUTGARDIS, BERTHILDA.

O! Hemel!...

LIEDERIK, *den hamer en den zak toonende.*

Alles duidt hem aan.

ALLEN.

Een dief!... Stefaan!

STEFaan

Neen, neen, o vrienden, hoort mij aan!

(Allen, behalve Berthilda, Lutgardis en Rosa, wenden zich bevreemd van hem af.)

't Is waar, ja, alles pleit mij tegen,
 Ik vinde niets tot mijn verschoon...
 Hoe kwam dit geld in mijnen woon?
 Ik weet het niet; ik ben verlegen.
 Maar 'k ben onplichtig, heb geen schuld.

LIEDERIK, *streng.*

Wat plicht gebiedt moet zijn vervuld,
 Daaraan mag niemand falen.

(Tot de wachters.)

Komaan, geen langer dralen;
 Men voer hem weg, met wil of dwang,
 Naar het gevang.

ALLEN.

Naar het gevang! naar het gevang!

(Wachters komen, op een teeken van Liederik, vooruit,
om Stefaan in hechtenis te nemen.)

LUTGARDIS, BERTHILDA, tot Liederik.

Genade, mijnheer, o genade!

STEFAAN, haar weerhoudende.

Neen, neen! 'k ben met geen schuld beladen;
Alleen wie schuldig is
Mag smeeken om vergiffenis.

LIEDERIK, tot de wachters.

Doet wat ik zeg
En voert hem weg!

SAMEN.

STEFAAN.

'k Voel mij 't harte breken,
Maar ik wil niet smeeken;
Alles duidt mij aan,
Als met schuld belaan.
Vol vertrouwen, moedig,
Schenke God wel spoedig
Vrijheid en ook eer,
En geluk mij weer.

LUTGARDIS, BERTHILDA.

'k Voel het hart mij breken,
Wat baat hier ons smeeken?
Alles duidt hem aan,
Als met schuld belaan.
Maar ik hoop, ben moedig;
Geve God hem spoedig,
Vrij en ook in eer
Aan mijn liefde weer.

LIEDERIK, ter zijde.

O! mijn schriklijk wreken
Zal u weldra breken,
Gij zult, zwaar belaan
't Boeten niet ontgaan.
Wees vertrouwend, moedig,
Maar toch hebt ge spoedig
Vrijheid en ook eer
En geluk niet weer.

KLAAS, ROSA, koor.

Ja, 't is thans gebleken,
Wie kan 't wederspreken?
Alles duidt Stefaan.
Als de dader aan.
O! die schande is bloedig!
En hij krijgt niet spoedig,
Vrijheid en ook eer
En geluk nog weer.

(De wachters nemen Stefaan vast; hij rukt zich los en omhelst vurig Berthilda en Lutgardis. Dan geeft hij zich gevangen, terwijl Berthilda radeloos de armen naar hem uitstrekt en hem wil volgen.)

LIEDERIK, *alleen, ter zijde.*

Ga thans, o schurk! die trots al mijn vermogen,
Niet hebt gevreesd te voeren stoute taal,
Met schand belaan en 't hoofd gebogen.

Aan mij de zegepraal!

(Intusschen voeren de wachters Stefaan weg; deze verweert zich; eensklaps, na de laatste woorden van Liederik, komt hij terug bij Berthilda en Lutgardis geloopt en omhelst haar nogmaals.)

HERHALING VAN DEN SAMENZANG.

(Op een teeken van Liederik voeren de soldaten Stefaan met geweld heen, gevolgd door de boeren, terwijl de vrouwen zich om Berthilda scharen, die machteloos in de armen harer moeder valt.)

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TAFEREEL.

Plaats in een bosch. Links, voortooneel, eene zodenbank.

1^e TOONEEL.

WALTER, *alleen.*

(Hij zit op de zodenbank en is bezig met geld te tellen. Zijn hoed en stok liggen nevens hem.)

Drie... vier... vijf-en-twintig... Ja, de vijf-en-twintig kronen zijn er... Een fortuin voor mij, die nooit dan armoede gekend heb... *(Naar voren komende.)* 't Is zonderling!... Dezen nacht nog zat ik wegens jachtovertreding in de gevangenis van het kasteel, toen plotseling de deur van mijnen kerker openging en een man binnentrad, die in de eene hand een lantaarn in de andere een pistool droeg... Walter wilt gij de vrijheid weer? vroeg hij. — Ja. — Welnu, ik kom u die geven. — Wat moet ik doen? zegde ik hem. — Eene kleinigheid: een mijner vrienden, nederig landbouwer, waarin ik belang stel, trouwt morgen; ongeweten wil ik hem eene groote verrassing bieden. Men kent u niet; heimelijk zult gij een geschenk, eene beurs met twee honderd kronen in zijne woning brengen, terwijl hij afwezig is. — Is dit alles? — Ja. — Ik neem aan. — Geen woord van dit alles aan wie het ook zij, of de gevangenis, die ik thans voor u open, zal op u voor eeuwig dichtgemetseld

worden. — Weest gerust. — Vijf-en-twintig kronen belooning wachten u. — Die persoon was M. Liederik, de rentmeester van den graaf... Men begrijpt... de vrijheid en een schat, om een goed werk te verrichten... (*Gaat zijn hoed opzetten en zijn stok nemen.*) O! met vreugde zal ik mijne vrouw en kinderen wederzien!... Vrij en rijk!... Ik haast mij terug naar mijne woning te keeren. (*Hij vertrekt langs den linkerkant.*)

TWEEDE TOONEEL.

KLAAS, *alleen.* *Hij heeft eenen knuppelstok op den schouder, waaraan een pak kleergoed op zijnen rug hangt, en is droevig.*

Het is er mée gedaan... Ver van hier, ga ik troost in mijn lijden zoeken... O! Rosa... Gij wilt dat ik een held zou zijn... Welnu! ik zal het zijn... Ik word soldaat; ik ga vechten, kappen, kerven; en wanneer men mij een arm, een been of wat anders zal afschieten, zal ik het u zenden als een bewijs van mijnen moed... En als er geen broksken meer van mij zal overblijven, zal ik terug komen om mijn leven te slijten in dit dorp welk mij zag geboren worden en waar ik gehoopt had mijn hair te zien vergrijzen... of uitvallen... Maar in 't gedruisch der wapens zal ik vergeten wat gij, Rosa, mij hebt doen lijden... O! de vrouwen!... de vrouwen! (*Stok en pak op de bank leggende.*)

I

Wie zich aan de vrouw verstaat,
 Weet haar doel te noemen,
 Kent van haar den rechten draad,
 Mag zich vast beroemen.
 Zij werd ons tot leed en straf,
 Op den hals geschoven.
 Maar ik zie er gansch van af,
 Dat mag men gelooven.

II.

Denkt ge dat een meid u mint,
 O! wat blijde zaken!
 Maar ze weet u als een kind,
 Kluchten wijs te maken.
 Gij, de man, zijt goed in God,
 Denkt niet aan haar liegen,
 En ge laat, gerust in 't lot,
 U gedurig wiegen.

Zoo is het, ja... maar ik zal mij met die vlaaien niet meer laten paaien... Ik zweer het bij St. Nicolaas, mijn patroon, en dat is een groote heilige, al is hij in gezelschap van kerstekinderen... (*Gaat zijn stok en pak weer opnemen.*) 't Is toch spijt!... Want Rosa is zoo schoon, zoo bekoorlijk!... (*Legt zijn pak op den rug. Rosa verschijnt rechts en toont zich blij hem te zien.*)

ROSA, *ter zijde.*

Ah! daar is hij!

3^e TOONEEL.

KLAAS, ROSA.

ROSA, *naar hem snellende.*

Is het waar, Klaas, wat ik vernomen heb?

KLAAS.

Rosa hier!

ROSA.

Is het waar dat gij 't dorp verlaat?

KLAAS.

Ja, 't is waar, ik vertrek.

ROSA.

En waar gaat gij heen?

KLAAS.

Zoo ver mijne beenen mij dragen kunnen... naar het einde der wereld.

ROSA.

En wat gaat gij daar doen?

KLAAS

Soldaat worden!

ROSA, *de handen bijeen slaande.*

Soldaat!...

KLAAS, *het pak toonende.*

Zie! daar is reeds pak en zak!

ROSA.

En gij zoudt mij dit verdriet kunnen aandoen?

KLAAS, *verwonderd.*

O! bij voorbeeld... Ik u verdriet aandoen, terwijl ik vertrek om niet langer 't verdriet te hebben dat gij mij doet onderstaan!

ROSA.

Uw Roseken verlaten, dat u zoo bemint!

KLAAS, *zijn pak neerleggende.*

Wat!... gij bemint mij!

ROSA, *lieftalig.*

Och! gij weet het wel, boosaardige! en daarom zijt gij zoo wreed.

KLAAS.

Maar hebt ge nu van uw leven!.. Ja ik heb pak en zak opgenomen, omdat ge mij verstoot, en nu ik reisvaardig ben, komt ge mij zeggen dat gij mij bemint.

ROSA.

Ja, maar nu zie ik, dat gij het niet verdient!

KLAAS, *ongeloovig.*

Ik laat mij niet meer bepraten... Ik heb tot hier van al uwe zothouderij. (*Wijst op zijne keel.*)

ROSA.

Hoe durft gij 't zeggen?... Ik, die u altoos zoo genegen en liefstallig was.

KLAAS.

Ik dank u wel.

ROSA, *vleiend.*

Kom, Klaasje lief!... blijf hier, bij mij, bij uw Roseken... (*Steekt haren arm onder den zijne en glimlacht hem verleidelijk aan.*)

KLAAS, *haar beziende en zwakker.*

Slang!

ROSA, *bevallig.*

Neen, Eva, die u bemint, kapoen!

KLAAS.

En die haren Adam weer tracht aan de lijn te krijgen, hé?... Maar 't zal niet waar zijn, hoort ge?

ROSA.

Hoe kunt ge toch zoo zijn?

KLAAS.

Gij hebt mij nu lang genoeg naar uw pijpen doen dansen... (*Wil weër zijn pak gaan nemen.*) Ik trek er uit.

ROSA, *hem weerhoudende.*

O! ik laat u niet gaan... Wat zouden de menschen wel van mij zeggen?

KLAAS, *terugkeerende.*

Zoo! zoo!... Gij vreest het zeggen van de menschen... Maar toen ge mij zoo onbarmhartig voor den aap hielt

en de menschen om mij lachten, wat deedt gij dan?...
Mée lachen niet waar?

ROSA.

Welke lastering!

KLAAS.

Ik luister naar niets meer... Vandaag bemint ge mij,
morgen zult gij mij weer den rug toekeeren... Ik ben dat
spel moede en het beste is dus dat ik vertrek.

ROSA.

Gij ondankbare!

KLAAS.

Al langer hoe schooner!.. Nu ben ik een ondankbare...
Zeker voor al het plezier welk gij mij hebt aangedaan?

ROSA.

Was ik voor acht dagen niet steeds bij u aan den dans?

KLAAS.

Ja, maar daags nadien liet gij mij weer loopen.

ROSA.

En dezen morgen, toen wij naar de bruiloft van Stefaan
en Berthilda gingen, aan wiens arm was ik dan?

KLAAS.

Aan den mijne, dat is alles waar; doch eene halve uur
later liet gij mij los en daar stond ik alweer eens te gapen...

ROSA.

Ik liet u, om de arme Berthilda en hare goede moeder
te gaan troosten.

KLAAS.

Daar kon ik bij zijn.

ROSA.

Och kom, hebt gij, mannen, verstand van troosten.

KLAAS, *ongeloovig.*

Uitvluchten, uitvluchten, anders niet... Een ezel stoot zich geen twee malen aan denzelfden steen, terwijl ik mij reeds te dikwijls gestooten heb.. Maar men zal mij niet meer beet krijgen... Vaarwel dus en wees gelukkig!

DUO.

Vaarwel ! die mij bekoort,
 O ! Rosa !
 'k Verlaat voor goed dit oord ;
 O ! Rosa !
 'k Zal later u misschien,
 Gelukkig wederzien.
 O Rosa !

'k Wil in dit dorp niet langer meer vertoeven,
 Dat mij toch geene vreugde biedt

ROSA, *vleiend.*

Ach, zoudt ge uw Roosje zoo bedroeven,
 Boosaardge, dat u geerne ziet ?

KLAAS, *ongeloovig.*

Dit zegt ge thans, maar al dit praten,
 Is vruchteloos en kan niet baten,
 Want ik geloof u niet.

ROSA, *hem den arm nemende.*

Ik min u, Klaas, wil mij aanhooren.

KLAAS.

Nu zegt ge ja, maar morgen noen.

ROSA, *hem de wang strijkende.*

Kom, wees niet boos,

KLAAS, *zich verweerende.*

Gij zult mij niet bekoren,
 Het is beslist, ik ga hier heen.

(Zich losrukkende en moedig.)

Ik word soldaat, wat heerlijk leven!
Mij wachten thans vermaak en eer;
Ten strijde zal ik mij begeven,
En 'k keer met roem beladen weer.

(Ter zijde, weemoediger en haar beschouwende.)

Maar zie ik haar, helaas! weer aan,
Dan voel ik schier mijn lust vergaan,

(Teeder.)

Ze is toch zoo schoon!... de duivelinne!...

ROSA, *hem smeekend aanblikkende.*

O! blijf, ik zal u steeds beminnen...

KLAAS.

Gij zegt dit, maar...

ROSA.

Ik zweer het u!

KLAAS, *toegevender.*

Is 't waar?

ROSA.

O! ja.

KLAAS.

Welnu...

ROSA, *verwachtend.*

Welnu?

KLAAS, *denkend en sprekend.*

Welnu!... *(Weer besloten.)*

Vaarwel! die mij bekoort, enz.

SAMEN.

KLAAS.

Mijn besluit is thans genomen
 En terug er op te komen
 Ware een spot; dat doe ik niet.
 Ik vertrek en zonder dralen,
 'k Laat mij niet meer overhalen,
 Wat gebeuren moet geschied.

ROSA.

Zijn besluit is thans genomen
 En terug er op te komen
 Vindt hij spot, dat doet hij niet.
 Hij vertrekt en zonder dralen,
 Laat zich niet meer overhalen.
 O! voor mij wat groot verdriet!

ROSA, *schier weenend.*

O! kondet gij eens in mijn harte lezen,
 En zien wat gij mij lijden doet!

KLAAS, *ter zijde.*

Zij weent!... Ach! zou het waar dan wezen?
 Maar neen, ik ken haar al te goed.

ROSA, *weer vleiend.*

Heb ik u soms al iets misdreven,
 O! Klaasje, wil het mij vergeven,
 k Heb reeds genoeg geboet.

KLAAS, *toegevender.*

Zoo dikwijls hebt gij mij doen treuren.

ROSA, *hem minnelijk aanblikkende.*

Geloof wel wat ik zeg.

KLAAS, *wantrouwend.*

Zoo lang het duurt.

ROSA.

Het zal niet meer gebeuren;

Vertrek dus niet.

KLAAS, *zich losrukkende.*

Neen, 'k maak mij weg!

(Trotsch en moedig.)

Ik word soldaat, welk heerlijk leven!
 Mij wachten thans vermaak en eer.
 Ten strijde zal ik mij begeven,
 En 'k keer met roem beladen weer!

(Ter zijde.)

Maar zie ik haar, helaas! weer aan,
Dan voel ik schier mijn lust vergaan.

(Teeder.)

Ze is toch zoo schoon!... de duivelinne!

ROSA.

O! blijf ik zal u, steeds beminnen!

KLAAS.

Gij zegt dit, maar...

ROSA.

Ik zweer het u.

KLAAS, *gelukkig*

Is 't waar?

ROSA.

O! ja...

KLAAS.

Welnu...

ROSA.

Welnu?

KLAAS, *sprekende.*

Welnu...

Vaarwel die mij bekoort, enz.

SAMEN.

KLAAS.

ROSA.

Mijn besluit is thans genomen, enz. | Zijn besluit is thans genomen, enz.

KLAAS, *zijn pak weer opnemende.*

Neen, zeg ik, er is niets meer aan te doen... Ik ga...
het is beter nu er een einde aan te stellen dan later. (*Wil weg.*)

ROSA, *hem willende weerhouden.*

Blijf, blijf... Ik ben het, Rosa, die er u om smeekt!

KLAAS.

Ik luister naar niets meer... Vaarwel, Rosa, en als ge mij waarlijk lief hebt, denkt dan al eens aan den armen Klaas, die u zoo lang tot speelbal gediend heeft. (*Rukt zich los en loopt heen, links.*) Vaarwel! (*Af.*)

ROSA, *roepende.*

Klaas!... Klaas!... o! ik sterf van verdriet!

4^e TOONEEL.

ROSA, *alleen, weenend op de bank.*

Daar zit ik nu lief, alleen... als eene bedrukte Magdalena!... (*Hare tranen schielijk afwisschende en beraden opstaande.*) Welnu! hij heeft gelijk... Ja, zoo zijn wij, vrouwen... Omdat wij jong en schoon zijn, denken wij ons alles toegelaten bij de mannen... wij vinden er behagen in hen met onze pronkziekte te kwellen en te plagen... Maar eens komt er een dag, dat de mannen, door onze grillen en luimen vermoeid, ons den rug toekeeren, en dan... o! dan roepen wij: helaas! och God! maar 't is te laat en wel besteed... (*Weer droevig.*) En nu is Klaas weg!... O! dat zal ik niet overleven... (*Roepende.*) Klaas!... Klaas!... (*Zij luistert. Poos.*) Niets meer... Hij is reeds ver weg... (*Weenend.*) Oh! oh! oh!... Ik zal er van sterven, dat is zeker. (*Weenend af, rechts.*)

5^e TOONEEL.

LUTGARDIS, BERTHILDA.

(Lutgardis, hare dochter ondersteunend, die zeer neerslchtig en bleek is, komt langzaam op, van den linkerkant.)

LUTGARDIS.

Wees moedig, kind... God, zal niet dulden, dat Stefaan veroordeeld wordt.

BERTHILDA.

God, moeder, beproeft ons wel zwaar !

LUTGARDIS.

Zwijg, Berthilda, spreek zoo niet... Gods besluiten zijn ondoorgrondelijk en wij hebben het recht niet te morren.

BERTHILDA.

Vergeef mij, goede moeder ; smart en droefheid doen mij dwalen.

LUTGARDIS.

Stefaan is onplichtig, niemand twijfelt er aan, ondanks de schrikkelijke omstandigheden die tegen hem pleiten ; maar weldra zal zijne onschuld openlijk voor het gerecht blijken.

BERTHILDA.

Ik hoop het, moeder, maar wat ik ook doe, om mij gerust te stellen, het is mij zoo bang om het harte...

LUTGARDIS.

Nogmaals, heb moed.

BERTHILDA.

Wie toch zal verklaren hoe de hamer van Stefaan in het kasteel en het geld in zijne woning gevonden werden !

LUTGARDIS.

Laat ons hopen, dat de rechtbank dit geheim zal weten te ontsluiëren en ons Stefaan wedergeven.

BERTHILDA, *weenend.*

O! moeder, ik lijd!... ik lijd!...

LUTGARDIS.

Geliefde dochter!... (*Omhelst haar.*) Waarom uwen geest zoo folteren?... Ook ik lijd, doch de hoop maakt mij sterk... Welhaast misschien zal ons leed vergeten zijn en plaats gemaakt hebben voor de vreugde.

BERTHILDA.

Dank, moeder, om uwe troostvolle woorden; gij tracht mij een moed in te boezemen, dien gij zelve niet bezit... Uwe eigene woorden verraden uwe onzekerheid.

LUTGARDIS, *verlegen.*

Kom, Berthilda, laat ons niet langer hier bijven... en naar de dorpsplaats gaan, waar over het lot van onzen dierbaren Stefaan moet beslist worden. (*Wil haar medevoeren.*)

BERTHILDA.

Moeder, laat mij nog eenige stonden hier alleen, op deze plaats die zoo overeenstemt met de droefheid van mijn gemoed... Ik zal u weldra komen vinden.

LUTGARDIS.

U alleen laten!

BERTHILDA, *droevig glimlachende.*

Wees gerust, lieve moeder, slechts eenige stonden... (*Zij gaat op de bank zitten.*)

LUTGARDIS, *ter zijde, eene traan afwisschende.*

Arm meisje!... (*Luid.*) Zooals gij wilt, Berthilda... Draal echter niet te lang... (*Zoent haar. Zij vertrekt, langs*

den rechterkant, nogmaals een blik op Berthilda werpende, die mijmerend zit. Ter zijde.) O! God, geef dat mijne hoop verwezenlijkt worde voor het geluk van mijn kind... (Afs.)

6^e TOONEEL.

BERTHILDA, *alleen*, dan LIEDERIK.

BERTHILDA, *alleen*.

Goede moeder!... Zij poogt mij moed en kracht in te boezemen, terwijl zij zelve onder de smart gebukt gaat... Ja, meer dan eens reeds zag ik haar in 't geheim eene traan weg wisschen... Arme moeder!... Zij ook heeft Stefaan lief, en de slag, die hem trol, viel op ons aller harten neer... (Opstaande.) O! God zal niet gedoogen dat Stefaan veroordeeld wordt, want hij is onplichtig, ik ben er van overtuigd... En nogtans, hoe meer wij het uur naderen, waarop mijn geliefde voor het gerecht zal verschijnen, hoe meer dringen angst en vrees in mijn gemoed... Indien zijne onschuld eens niet erkend wierd, indien eens de rechters een vonnis velden... (Liederik verschijnt, rechts, en nadert haar ongemerkt.) O God! God!... Wie toch zal Stefaan redden?

LIEDERIK, *zacht*.

Ik, Berthilda.

BERTHILDA, *ontsteld*.

Hemel!... Gij, heer rentmeester?

LIEDERIK.

Ja, ik, indien gij wilt.

BERTHILDA, *verwonderd*.

Indien ik wil, mijnheer!... O! spreek... Wat het ook zijn moge, ik zal het doen, want om hem te redden van de schande zou ik mijn leven geven.

LIEDERIK.

Zooveel is er niet noodig, Berthilda.

BERTHILDA.

Spreek, spreek, mijnheer !

LIEDERIK.

Berthilda, gij weet dat ik rijk en machtig ben, alles kan bij den heer graaf... Welnu, ik stem er in toe Stefaan te redden... op ééne voorwaarde.

BERTHILDA.

Welke die ook zij, mijnheer, ik neem aan.

LIEDERIK.

Welnu, luister.

I.

Om in armoe steeds te leven,
 Heeft natuur u toch op aard,
 Zooveel schoonheid niet gegeven
 Aan een teeder hart gepaard.
 Beter lot is u beschoren ;
 Spreek, Berthilda, spreek gebied :
 Wilt ge in pracht en weelde gloren ?
 Wat gij wenschen kunt geschiedt.

BERTHILDA.

Waarom mij hier van pracht en weelde spreken ?
 Mijn harte heeft daarop geen zin.
 Denk aan Stefaan... Mag ik u smeeken,
 Wat moet ik doen voor hem dien ik bemin ?

LIEDERIK.

Een stond geduld, o dierbre schoone !
 Wil vooralsnog niet ongerust
 U voor zijn lot hier toonen,
 Dewijl het in uw hand berust.

II.

Wilt ge boven al de schoonen
 Als de schoonste zijn geroemd,
 U zien hulde en eer betoonen
 En vorstinne zijn genoemd;
 Wilt gij heerschen en regeeren?
 Spreek, Berthilda, spreek, gebied:
 Alles wat ge kunt begeeren,
 Wat ge wenschen kunt geschiedt.

BERTHILDA.

Die taal, mijnheer...

LIEDERIK.

Is gansch oprecht.

BERTHILDA.

'k Begrijp niet wat gij zegt.
 Wees dus zoo goed, wil mij verklaren...

LIEDERIK.

Wat ik u moet veropenbaren,
 Geloof, Berthilda, is niet slecht.
 Een teer gevoel, voor ieders blik verholen,
 Ligt in mijn hart verscholen.
 En dit geheim, verneem het nu:
 Siuds lang, Berthilda, min ik u.

BERTHILDA, *verbaasd*.

Wat hoor ik, God!

LIEDERIK, *hare hand willende nemen*.

Ja, 'k min u teeder!

BERTHILDA, *wegdeinzende*.

O! zwijg, mijnheer!

LIEDERIK.

Aanhoor me thans.

Geloof mij, min me weder;
 Mijn schatten leg ik aan uw voeten neder,
 Wat ik bezit behoort u gansch.

BERTHILDA.

Die taal mag ik niet langer hooren;
Ik min Stefaan... ik zwoer hem trouw.

LIEDERIK, *met minachting.*

Een arme boer!

BERTHILDA.

Hij is mijn uitverkoren,
En weldra word ik zijne vrouw.

LIEDERIK, *ter zijde.*

O! meisje, ik geef mij niet verloren.

SAMEN.

BERTHILDA.

Verhoor mijn smeeken;
Wil mij niet spreken
Van liefdegloed,
Nu mij het harte
Van bange smarte
Zoo treurig bloedt.

LIEDERIK.

Er baat geen smeeken.
Ik zal toch spreken
Van liefdegloed;
Hoe zeer haar 't harte
Van bange smarte
Thans grieven moet.

LIEDERIK, *met liefde.*

Laat me in uwe bliken lezen,
Dat ge mij verhooren kunt,
Dat ge wilt de mijne wezen,
En mij uwe liefde gunt.
Vergeet Stefaan.

BERTHILDA, *zich verwijterende.*

Laat mij hier henengaan.

LIEDERIK, *haar weerhoudende.*

Een woord nog...

BERTHILDA, *als voren.*

Neen!...

LIEDERIK.

O! wreede schoone,
Kunt ge aldus mijn liefde loonen,
Wanneer ik u glans en rijkdom bied?

BERTHILDA.

'k Verlang die niet.

SAMEN.

BERTHILDA.

LIEDERIK.

Verhoor mijn smeeken, enz. | Er baat geen smeeken, enz.

(Na den samenſang komt Stefaan op, rechts, en is verbaasd hen bij malkeer te zien. Hij luistert zonder dat zij hem bemerkten.)

BERTHILDA, *weg willende.*

Weerhoud me mij thans niet meer
En laat mij gaan, mijnheer.

LIEDERIK, *haar weerhoudende.*

Waarom nog aan Stefaan nu denken,
Hem uwe liefde schenken?

BERTHILDA.

Hij lijdt... is arm, maar 'k min Stefaan.

LIEDERIK, *haar willende omvatten.*

'k Zal u met eer en pracht beloon
En dus...

*(Berthilda wijkt.)*STEFAAN, *tusschen beide springende.*

Laat af!

BERTHILDA, *verheugd.*

Stefaan!

*(Zij snelt naar hem.)*LIEDERIK, *ontsteld.*

Stefaan!

STEFAAN, *Berthilda aan zijne borst knellende.*

Ja, ik, die uwe vernedele woorden
En uwe plannen hoorde;
Ik, die u kende laag van aard,
Doch niet hoe zeer ge dit wel waart!

BERTHILDA, *smeekend.*

Stefaan!

LIEDERIK.

Ge durft mij nog versmaden!
Ik, die u redden wilde en haar met glans beladen.

STEFaan, *met verachting.*

O! ja, ge schonkt uw schatten, uwe hand
Ten prijze harer min, ten koste mijner schand!
(*Berthilda teeder in den arm nemende.*)

Kom, Berthilda, zonder vreezen,
't Harte kalm, gerust van geest;
Voor 't gerecht wordt dra bewezen,
Wie de booswicht is geweest.
Ons gansche lot
Berust in God!

LIEDERIK, *spottend.*

Moet gij alleen op hem betrouwen,
Is hij alleen uw toevluchtsoord,
Dan zult ge ras het u berouwen.
Ah! ah! ah! ah!... 'k moet lachen, op mijn woord!

BERTHILDA, *zich met vrees bij Stefaan voegende.*

O! vriend, laat ons van hier vertrekken...
Hij maakt mij bang.

STEFaan, *verontwaardigd.*

Hij kan in mij slechts afschuw wekken.

LIEDERIK.

Ah! ah! ah!
Ga! ga! weldra wacht u 't gevang.

STEFaan.

Kom, Berthilda, zonder vreezen, enz.

SAMEN.

STEFaan.

Kom, Berthilda, zonder vreezen,
't Harte kalm, gerust van geest;
Voor 't gerecht wordt dra bewezen
Wie de booswicht is geweest.

BERTHILDA.

Neen, Stefaan, ik zal niet vreezen,
Ik ben kalm, gerust van geest;
Geve God dat word' bewezen
Wie de booswicht is geweest.

LIEDERIK, *ter zijde, dreigend.*

Schijnt ge nog gerust te wezen,
 Kalm te zijn van hart en geest
 Weldra zult ge siddren, vreezen,
 Wen men u het vonnis leest.

(Stefaan en Berthilda vertrekken spoedig, arm aan arm, langs den rechterkant, een verachtenden blik werpende op Liederik, die hen stoutmoedig aanschouwt, en daarna luidruchtig, spottend lachende, het tooneel verlaat, zoodra zij verdwenen zijn.)

EINDE VAN HET EERSTE TAFEREEL.

Verandering in het zicht.

TWEEDE TAFEREEL.

De dorpsplaats. Rechts, het wethuis met hoog verheven stoep, waar men op gaat langs een dubbelen trap van 7 of 8 treden. Voor den stoep, midden het tooneel, eene groote tafel met lang zwart of rood tapijt behangen en schrijffgerief op. Links en rechts huizen en boomen.

1^e TOONEEL.

ROSA, DORPELINGEN, WACHTERS, *daarna* DE GRAAF, LIEDERIK, RECHTERS, *dan* LUTGARDIS, BERTHILDA, STEFAAN.

(Bij 't opgaan der gordijn staan op den achtergrond talrijke wachters met pieken; nabij de tafel houden vier hellebardiers de wacht. Links de dorpelingen, die door soldaten op eerbiedigen afstand worden gehouden, zoodat

het midden des tooneels vrij blijft. De poort van 't wethuis wordt geopend; de graaf verschijnt, gevolgd door Liederik en vier rechters, op den stoep; de boeren ontblooten zich het hoofd. Algemeene stilte. De graaf, Liederik en de rechters komen langzaam den trap af; op dit oogenblik treden Lutgardis en Berthilda, het hoofd op de borst gebogen, langs den linkerkant voorplan, op, en dringen door de menigte; Stefaan volgt haar. Den graaf ziende, werpen de beide vrouwen zich geknield voor hem.)

LUTGARDIS, BERTHILDA, *smeekend.*

Genade, heer graaf!... Genade!

LIEDERIK, *barsch, tusschen beiden springend.*

Weg van hier!... Geene genade voor de schurken!... Recht moet geschieden. *(Bij de boeren heerscht deelnemende ontroering.)*

DE GRAAF, *tot Liederik.*

Laat af, heer Liederik... *(Zacht tot de twee vrouwen, terwijl deze zich met wraakzucht op het gelaat verwijdert.)* Staat op, goede vrouwen. *(Helpt haar rechtkomen.)* Ik hoop dat Stefaan u zal teruggegeven worden, maar eene misdaad is gepleegd en het gerecht moet zijnen loop hebben... *(De rechters hebben zich naar hunne plaatsen begeven achter de tafel; de middenzetel blijft open voor den graaf. Lutgardis en hare dochter keeren terug bij Stefaan, die haar vurig de handen drukt. Op Liederik's gelaat is boosaardige voldoening te lezen. De graaf begeeft zich naar zijne plaats, doch blijft staan.)* De taak der rechters vangt aan... Stefaan!... *(Deze richt zich naar de tafel.)* Stefaan, eene zware beschuldiging drukt op u; om reden van uw vroeger gedrag heb ik u niet in de gevangenis willen werpen, op voorwaarde dat gij uw woord geven zoudt, niet te vluchten. Gij zijt gebleven; dit pleit in uw voordeel. Doch ik zelf heb uwe zaak onderzocht en bevonden dat alles u beschuldigt. Wat hebt gij te zeggen ter uwer verdediging? *(Beweging van nieuwsgierigheid.)*

STEFAAN, *met vaste stem.*

Dat ik onschuldig ben, heer graaf.

DE GRAAF, *streng.*

Bedenk u wel.. Herkent gij dezen hamer? (*Toont hem.*)

STEFAAN.

Ja, het is de mijne.

DE GRAAF.

Hoe kwam hij in 't kasteel?

STEFAAN.

Ik weet het niet, heer graaf, zoo min als ik weet hoe het geld in mijne woning is gekomen. Ik moet het slachtoffer zijn eener eerlooze kuiperij.

DE GRAAF.

Wie verdenkt gij!

STEFAAN.

Niemand.

DE GRAAF, *steeds streng.*

Gij ziet, Stefaan, alles beschuldigt u... Maar luister : ik wil goedertierend jegens u wezen. Beken uwe misdaad en ik schenk u volle genade.

STEFAAN.

Heb dank, heer graaf; maar liever de levenslange opsluiting, dan die schande... Ik herhaal, ik zweer hier voor God en de menschen, dat ik onplichtig ben. (*Men ziet Klaas, links, tusschen de menigte verschijnen; hij is ademloos en wordt gevolgd door Walter, die met hem doordringt.*)

DE GRAAF.

Wie zou dan de plichtige kunnen zijn?

WALTER, *vooruitkomende.*

Die man, dàar! (*Toont Liederik.*)

LIEDERIK, *verslagen, ter zijde.*

Hemel !

ALLEN.

Wat zegt hij !... (*Groote opschudding. Liederik staat als aan den grond genageld; de graaf beschouwt hem en daarna Walter ongeloovig. Stefaan, Berthilda, Lutgardis schijnen vol hoop. Rosa is Klaas genaderd en ondervraagt hem in 't stil. Walter staat, met den hoed in de hand, te wachten dat men hem ondervraagt. De boeren zijn nieuwsgierig.*)

DE GRAAF, *streng, tot Walter.*

Wie zijt gij, die zoo vermetel den heer Liederik van eene schandige misdaad durft beschuldigen ?

WALTER.

Wie ik ben, heer graaf?... Degene die op bevel van dien man een zak met geld in de woning van Stefaan heb gebracht en verborgen en er een hamer uit medegenomen, dien ik hem ter hand heb gesteld.

LIEDERIK, *bleek.*

Hij liegt !... hij is een schaamtelooze lasteraar !

WALTER.

Hoe !... ik lieg en laster?... Wie heeft mij dezen nacht uit de gravelijke gevangenis gehaald?... Gij !... Waarom?... om mij onder den dekmantel der weldaad met eene boodschap te gelasten, die ten doel had een mij ongekend en braaf jongeling in oneer en schande te dompelen.

DE BOEREN, *verontwaardigd.*

Oh !

LIEDERIK.

Gij liegt !.. Ik ken u niet !

DE GRAAF.

Een oogenblik... (*Tot Walter.*) 't Bewijs van dit alles?

WALTER.

't Bewijs?

LIEDERIK, *weer stoutmoedig.*

Ja, 't bewijs... 't Bewijs, schurk!...

WALTER.

Ziehier, heer graaf... Toen ik 't geld in Stefaan's woning gedragen had, ging de zak open en viel er een brief uit.

DE GRAAF.

Inderdaad, er was in den zak een brief, dien ik aan den heer rentmeester gericht had.

WALTER.

Welnu, ziehier dien brief. (*Overhandigt hem.*)

DE GRAAF, *hem nemende.*

Het is de brief, ja... (*Tot Liederik.*) Welnu, heer Liederik?

LIEDERIK, *stamelend.*

Mijnheer... de graaf... ik... Genade, mijnheer, genade!

DE BOEREN.

Hij!... de misdadiger!

STEFAAN.

O! God, heb dank, ik ben gered!

DE GRAAF, *tot Liederik.*

Genade!... Gij waart het dus?... En waarom beschuldigt gij een onplichtige?

LUTGARDIS.

Om met mijne dochter te trouwen, die ik hem geweigerd had.

BERTHILDA.

Hemel!

DE GRAAF.

Ellendige!

LIEDERIK.

Genade! genade!

DE GRAAF, *tot de wachters.*

Men voere hem weg! (*De wachters maken zich meester van Liedrik, die met gebogen hoofd zich laat wegvoeren. De rechters verlaten het tooneel. De dorpelingen zien Liedrik met verontwaardiging na en scharen zich dan rond Stefaan en Berthilda, bij wie de graaf gegaan is.*)

KLAAS.

Ja, Rosa, op weg haalde ik dien man in; ik verhaalde hem de aanhouding van Stefaan, op 't oogenblik dat hij ging trouwen; toen verbleekte hij en zegde dat hij 't geld op bevel van dien schurk in de woning van onzen vriend had gedragen... Wij keerden terstond terug en kwamen gelukkiglijk op tijd om Stefaan van de gevangenis te redden.

ROSA.

Braaf, Klaas!... En vertrekt gij nu nog?

KLAAS.

Neen... als wij trouwen.

ROSA, *hem op de wang tikkende.*

Hoe eerder hoe liever!

KLAAS.

Top!... aangenomen!

DE GRAAF, *weer in 't midden.*

Ja, Stefaan, van heden af zult gij mijn rentmeester zijn.

STEFAAN.

Mijnheer de graaf...

KLAAS.

Klaas stel ik aan als opzichter mijner bosschen en landerijen... (*Blijdschap van Klaas en Rosa.*) Wat u betreft, Walter, ik zal u en uw gezin indachtig wezen.

ALLEN.

Leve Mijnheer de graaf!... Heil Stefaan en Berthilda!

DE GRAAF.

Nog heden, Stefaan, zult gij met uwe Berthilda in den echt vereenigd worden.

ROSA, *stil tot Klaas.*En onze beurt zal weldra komen. (*Hij omhelst haar.*)

KOOR.

Leve bruid en bruidegom!

Heil en zegen
Op hun wegen
Wenschen wij hun altegaar;
Hoog geprezen
Moet het wezen
't Zoo verdiend beloonde paar.
Heil! 't Minnend paar.

(*Gedurende het koor neemt de graaf Berthilda bij de hand en geleidt haar, gevolgd door Stefaan en Lutgardis, naar den achtertrap van den stoep, dien zij optreden om het wethuis in te gaan. De boeren zwaaien met hunne hoeden; de boerinnen met hare zakdoeken. Tafereel waarop de gordijn valt.*)

EINDE.

